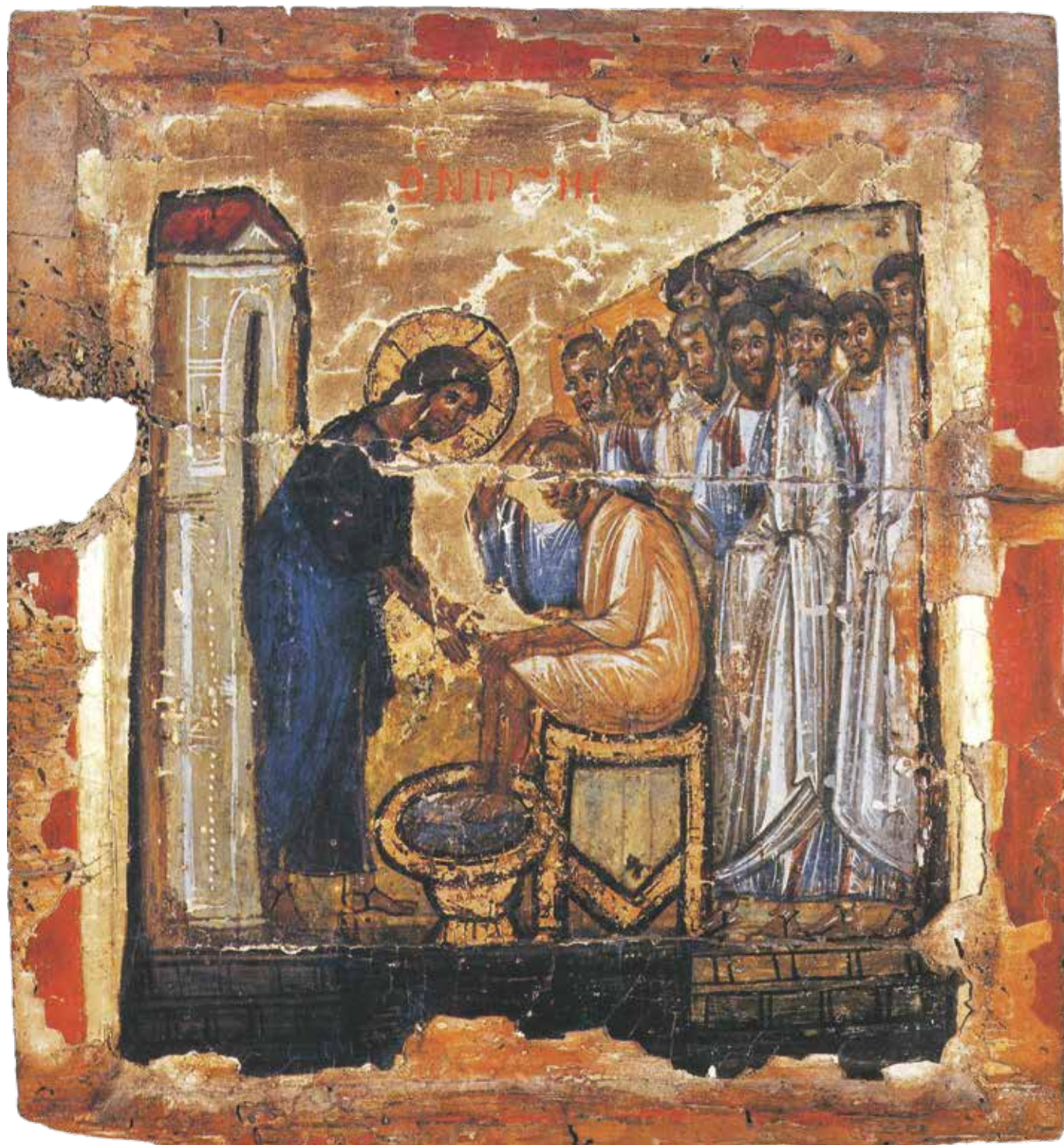

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1199 Цена 90 динара 2,5 KM 1. март 2017. године

Часни пост – у сусрет Васкрсењу Христовом

У овом броју:

| Црква Пресвете Богородице Одигитрије | Могло би се десити свакоме од нас |
Фестивал науке и умјетности | Од установе културе од националног значаја до НВО
| Бог у српским народним пословицама | Пронађен рукопис Оца Јустина Поповића –
превод *Осмогласника* | Други век српске духовности у Хамилтону | Филон
Александријски – тумач Писма | „Људи неуки и прости“ (Дап. 4, 13) |

ISSN 0555-0114

Његова Светост Патријарх српски Иринеј у посети Епархији канадској

Патријарх српски Иринеј боравио је од 9. до 16. фебруара 2017. године у архипастирској посети Епархији канадској, а на позив Епископа канадског Митрофана. У пратњи Његове Светости налазио се протођакон Дамјан Божић.

У Паризу

На путу за Канаду Патријарх Српски се 9. фебруара, сусрео на париском аеродрому Шарл де Гол са Епископом западноевропским Луком. Сусрету су присуствовали архијерејски заменик протојереј-ставрофор Никола Шкрбић, Архимандрит Јустин Јеремић и протођакон Дамјан Божић.

Из Канцеларије Епархије западноевропске

У Милтону

У недељу, 12. фебруара 2017, на празник Св. Три Јерарха, обележена је слава придворне капеле Епископске резиденције у манастиру Милтон, Онтарио. Овим поводом Патријарх српски Иринеј служио је Св. Арх. Литургију у Храму Преображења Господњег, уз саслужење П. Г. епископа: новограчаничког Лонгина, источноамеричког Иринеја и канадског Митрофана, и више свештенослужитеља Епархије канадске.

На богослужењу је певао хор „Кир Стефан Србин“ из Торонта, а молитвено учешће узело је више од три стотине верника пристиглих упркос великом невремену и снегу.

Благословивши славски колач, Његова Светост је позвао све вернике Епархије канадске да се угледају на дивне светитеље Цркве Божије и да се, следећи њихове примере, приближавају Богу. Поздрављајући домаћина, Владика Митрофана, Свјатјејши је нагласио да је САСабор послао мудрог и искусног

архијереја да управља кормилом Цркве у овој Епархији СПЦ, и да га изузетно радује што је велики број Срба окупљен око своје Цркве.

Његова Светост је посебно захвалио великој доброторки СПЦ, која је носилац Ордена Св. Саве за своје заслуге у реновирању Цркве Св. архангела Михаила у Торонту, Ребеки Убавки Макдоналд, за сав труд и љубав, али и средства којима је уложила себе у обитељ милтонску. Ребека Макдоналд, са комплетним својим особљем, даноноћно је радила и једнострано финансирала обнову манастирског конака и епархијских просторија. Владика Митрофан је Ребеку Макдоналд прогласио за ктиторку манастира Милтон.

Foto: spc.rs

На Сретење Господње

На велики празник Сретења Господњег, на дан када се обележава и велики јубилеј, 25 година од прве заједничке Свете Литургије блажене успомене Патријарха српског Павла, и Митрополита новограчаничког Иринеја, чиме је окончан раскол Српске Православне Цркве у дијаспори, али и на Дан државности Републике Србије, Патријарх Иринеј је началствовао Св. Арх. Литургијом у манастиру Преображења Господњег у Милтону. Саслуживали су П. Г. епископи: новограчаничко-средњезападноамерички Лонгин и канадски Митрофан, уз више свештенослужитеља источноканадског намесништва. Образложивши значај великог празника Сретења Господњег за васколико Православље, Патријарх је позвао верни народ да се сусретне са Богом кроз личну, али и кроз најважнију – Евхаристијску молитву. Указавши на пример Светог Симеона Богопримца, који је доживео натприродну старост, упозорио је све присутне да Господ чини чуда у животима људи и данас, а на нама је да их препознамо и будемо Богу благодарни за Његову милост.

У присуству генералног конзула Републике Србије у Торонту Спасоја Милићевића и ктиторке манастира Милтон Ребеке Макдоналд, уприличен је пријем поводом ових значајних јубилеја. Истог дана, Његова Светост Патријарх српски Иринеј је отпутовао са аеродрома Пирсон у Београд и тиме окончао шестодневну канонску посету Епархији канадској.

Јереј Јован Б. Марјанац, епархијски секретар

ПРАВОСЛАВЉЕ 1199

4

Црква Пресвете
Богородице Одигитрије

5

Могло би се десити
свакоме од нас
Снежана Крућинковић

8

Фестивал науке и умјетности
Ђакон Бранислав Рајковић

12

Од установе културе од
националног значаја до НВО
Славица Лазић

15

Бог у српским народним
пословицама (први део)
Проф. др Ксенија Кончаревић

18

Живот и рад Еп. Николаја (26)
Свечовек – натчовек
Радован Бићковић

20

У библиотеци Цркве Светог
Архангела Гаврила у Београду
пронађен рукопис Оца Јустина
Поповића – превод Осмогласника

22

Други век српске духовности
у Хамилтону

24

Филон Александријски
– тумач Писма
Проф. др Родољуб Кубаић

26

„Људи неук и прости“
(Дап. 4, 13)
Проф. др Предраг Драгићинић

28

Свети ђакон Фортунат
и чтец Ермоген
Александар Цвешковић

30

Буна у сред рата
З. Нешић

32

Ђирбастерс 2

34

„Сликари, ратници, сведоци“
Ранка Мацаревић

35

Приповетка и опера
„Еро с онога свијета“
др Александар Раковић

36

Светогорци у Београду
– отац Јустин Симонопетрит
пријатељ Србије
Гојко Субојић

39

Наука, уметност, култура...

43

Кроз хришћански свет

44

Из живота Цркве

На насловној страни:

**Христос пере ноге ученицима
(Јн. 13, 5): икона из 10. века, Синај
Фото: ruicon.ru**

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом
Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ
Епископ бачки др Иринеј**Главни и одговорни уредник**
Презвитер др Александар Ђаковац**Оперативни уредник**
Срећко Петровић**Секретар редакције**
Снежана Крућинковић**Лектор и коректор**
Ана Јокић**Фотограф**
Ђакон Драган С. Танасијевић**Чланови редакције**
Презвитер др Оливер Суботић,
Сања Лубардић, Славица Лазић**Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар
и август двобој.** Годишња претплата за нашу земљу је 1700
динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара.
Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске
Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.**Уплате не слати поштанском упутницом!
Не слати девизне чекове!****Годишња претплата за иностранство:**
Обична поштом је 70 USD, 70 CAD, 75 AUD, 45 EUR, 35 GBP;
авионом: 90 USD, 90 CAD, 100 AUD, 60 EUR, 45 GBP.**Информативна служба:**
Текући рачун динарски број:
145-4721-71 Марфин банка
Далматинска 22 Београд
Текући рачун девизни број:
Intermediary Deutsche Bank GmbH,
Frankfurt/M (BIC DEUTDE33)
Account with inst: 935-9522-10
Marfin bank AD, Beograd (BIC LIKIRSBG)
Beneficiary: RS35145007080000135615
Informativno Izdavacka Ustanova Srpske Pravoslavne Crkve,
Kralja Petra 5, Beograd
Charges: For the account of ordering customer**Телефони:****Редакција:** +381 11 30-25-116
Маркетинг: +381 11 30-25-113
Преплата: +381 11 30-25-103, 30-25-113**e-mail:** pravoslavljje@spcrs – редакција
pretplata@spcrs – претплата
pravoslavlje.rs – www.pravoslavljje.rs**web:**Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православља“ подлежу анонимној рецензији. Текстови
и прилози објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.Сва права задржана. Свако прештампавање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.**Графичка припрема, слог и прелом:**

Срећко Петровић

Штампа: „Политика“ А. Д.**Дистрибутер:** „Polydor“ д.о.о.,
Ломина 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
тел/факс: 052/717-322, 011/2461-138CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)**ISSN 0555-0114 = Православље**
COBISS.SR-ID 16399106**Православље се штампа уз помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије**Графичка припрема овог, 1199. броја Православља, завршена је
у понедељак, 27. фебруара 2017. године у 10.00 часова, када је у
штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Самопроглашене власти из Приштине поново ће истаћи своју кандидатуру за улазак у УНЕСКО и тако покушати да црквено културно наслеђе присвоје и отуђе од Српске Православне Цркве и српског народа. Тим поводом подсећамо читаоце на историју и порекло косовско-метохијских светиња.

Девастиране православне светиње на Косову и Метохији Црква Пресвете Богородице Одигитрије

Поче се и сазида се божански и свечасни храм Пречисте Владичице наше Богородице Одигитрије из темеља, у дане превисокога краља Уроша, трудом и старањем великог казнаца Драгослава, са Јеленом супругом својом и Станишом, сином својим, и Аном, кћерју својом, године 7823, индикта 5.

Наше Свето мученичко Косово и Метохија, што је наш Свети Јерусалим, које је душа наше душе, које је наш образ, које је корен нашег бића, које је наша судбина, без којеј ми престајемо да будемо оно што јесмо, јер смо ми на Косову и Метохији постали зрео историјски народ и, кроз уста Св. Великомученика Косовског Лазара, одредили се једном за свагда за Царство Небеско.

(Митрополит Амфилохије)

Село Мушуташте налази се под обронцима Шар планине, североисточно од Призренске равнице. Важило је за једно од највећих села на Косову и Метохији. Нажалост, тамо више нема Срба јер су их после НАТО окупација Космета, 1999. одатле истерали шиптарски окупатори. Предање каже да је у селу Мушуташте раније било 12 цркава... Међу њима и драгоцену задужбину великог казнаца Јована Драгослава и његове породице – Црква Свете Богородице Одигитрије из 1315. г. Ктитор је један од првих српских велможа који је имао могућности да подигне тако велику цркву. Имала је основу уписаног крста са куполом, а очувани фрагменти живописа су спадали међу најбоље примере српског фрескосликарства насталог под утицајем ренесансе Палеолога. Сликарство је било фрагментарно сачувано: четири архијереја насликаних у олтарском простору (укључујући једну од најстаријих представа Св. Климента Охридског) и неколико појединачних фигура у северозападном углу наоса (свете жене, ратници Теодорит Тирон и Стратилат, анђели и Св. Пантелејмон) говорили су о великом умећу и образовању сликара. Фреске у Мушуташту сврставане су међу најлепша остварења епохе краља Милутина. У цркви су чуване и две престоне иконе из 1603. Од 1990. се налазила под заштитом Републике Србије као споменик културе од изузетног значаја.

Извор: heritage.sense-agency.com

Звоник Богородичне цркве

Најинтересантније је чудо звоника Богородичне цркве из Мушуташта. Њега су албански екстремисти три пута минирали најснажнијим експлозивом, али нису успели не само да га сравне са земљом, него ни да га сруше, па ни знатно оштете, осим једног ћошка где је неколико камена (ћошника) избачено из ове грађевине. После ових неуспелих рушења било је још неколико покушаја, а један од озбиљнијих је рушење уз помоћ неколико трактора и машина са приручним алатима. Све је узалудно – звоник Богородичне цркве и даље гордо стоји на месту на ком је саграђен, као неми сведок свих злодела над мушуташтаним Србима и њиховом светињом.

Од старина људи су говорили, посебно зидари, да свака грађевина има своју душу јер је градио човек са свим својим способностима, знањем, разумом, умећем и целом својом душом. То важи за сваку грађевину, а посебно ону која је освештена и подигнута у име Господа Бога што је, самим тим, чини и неуништивом, чак и када је сравне са земљом, она је ту, са Господом и чека прилику да прими своју паству под кров, да у миру и молитви буду са Њим.

После повлачења југословенских снага безбедности, исељавања локалних Срба и доласка немачких снага КФОР-а, Црква Богородице Одигитрије је опљачкана и оскрнављена од стране злогласне тзв. Ослободилачке војске косова (ОВК). Свештеникова кућа и парохиски дом су опљачкани и запаљени, сама црква је дигнута у ваздух и спаљена, а запаљени су и стари борови који су се налазили у црквеном дворишту. Остао је сачуван само звоник, иако је било више покушаја његовог рушења.

С. Крујниковић и З. Нешић

Подсећање на затирање српских трагова :
једна од избегличких прича

Могло би се десити свакоме од нас

Разговарала Снежана Круйниковић

У колони нисам осећао страх. Највише ми је било жао старих људи и деце. Кад смо полазили из Призрена, два младића су изнемоглог старца без породице, да не би остао, убацила у уски преостали простор између нагомиланих врећа и крова аутобуса где није могао ни да се окрене а камо ли да седне. Памтим зачуђени поглед страних новинара у наш аутобус, из кога је вирила главица дечака предшколског узраста. Није им било јасно откуд црнче у нашем аутобусу. Звао се Стефан Цупаћ. Отац му је био Кенијац – војник УНПРОФОР-а. Мајка – жена из северне Далмације – избегла у Призрен.

Желела сам да, пишући о животном путу др Петра Рајчевића, испричам причу о бескрајним круговима страдања српског бића... – Ја никада нисам очекивао да ћу доћи у Призрен. Десило се, онако, случајно... Из Белог Манастира први пут сам на Косово и Метохију отишао септембра 1996. године да бих радио на Учитељском факултету у Призрену, с обзиром да је постојала потреба за таквим кадровима. Од Београда сам путовао поред једног човека из околине Призрена. Био је директор основне школе у Љубижди. Кад смо стигли показао ми је пут до зграде Учитељског факултета. У сумрак сам први пут прешао преко уског моста на реци Бистрици...

У Дому ученика средњих школа у Призрену добио сам собицу где сам становао. Источни зид је био сав од камена и мемле. Ипак, радило се о пространом здању са традицијом у обучавању наставничког кадра. Постојао је велик број учионица и кабинета, амфитеатар... Библиотека и читаоница са преко педесет хиљада књига и часописа обухватала је неколико просторија. Још памтим тај мирис и осећај сигурности међу толико исписаних страница...

Били су то први додири Призрена... А, утисци, сусрети са људима, фрагменти и слике из живота, мириси, они што се увуку у душу? – Заволео сам Призрен, људе, имао сам одличне колеге. Мултиетнички и мултиконфесионални град био је прави бисер за радозналце. Допао ми се и географски положај града, његово окружење, река Бистрица која протиче кроз само срце Призрена. Памтим поглед на град и у даљину са Каљаје (тврђаве призренске). Остао ми је у сећању Цвилен – простор иза (изнад) Каљаје. Поглед на моћни Паштрик и издужени Коритник. Потоци, пре свега с пролећа кад набујају.

Стари мост на Бистрици у Призрену
(извор: Википедија)

Карাপоток. Звуци зурли и тимпана. Продорни глас са минарета уз џамије у време за молитву. Брујање звона са православних светиња. Гужва на тзв. Албанској пијаци. Прослава Ђурђевдана – вашар на улици. Литургија у Цркви Светог Спаса без крова. Уске улице Поткаљаје. Калдрма. Мирис пржене кафе, мирис свежег ражаног хлеба... Бујрун... Прихватили су ме лепо... После свега што сам прошао у Хрватској, након прогона и одласка из завичаја, нисам се осећао као неко ко је избегао, ко је остао без дома и кућишта... Сећање на зло и избегличку тугу стишавало сам сталним одласцима у мање црквице по Призрену, православне светиње. Редовно сам посећивао литургије. У Цркви Светог Ђорђа испред обе певнице били су богослови. Још ми у глави, чини ми се, бруји њихово појање. Непоновљиви црквени хор... Последњи члан овог хора, деда Живко, умро је у стотој години свога живота као расељено лице. Певао је сам и у Цркви Светог Василија Острошког и Тврдошког у Лепосавићу. Кад год сам могао одлазио сам поред Бистрице, узводно, и у манастир Св.

Архангела око 3. км изван Призрена. С посебним задовољством волео сам да свратим до Цркве Богородице Љевишке да у миру још који пут разгледам њене величанствене фреске. Оне су ми уливале снагу, давале равнотежу. Понекад сам стизао и до манастира Грачанице, Дечана, Зочишта, Ораховца, Велике Хоче... У Богословији „Св. Кирила и Методија“ посуђивао сам књиге. Упознао сам Архимандрита Јована (Радосављевића) и друге професоре... Духовна лепота успешно је побеђивала упорно и насртљиво зло. Нисам могао да знам да мојим трагањима и прогонима није дошао крај, те да ћу поново са својим новим суграђанима, Призренцима, морати да напустим Призрен. Јуна 1999. године, у колони са народом изашао сам са Косова и Метохије.

Трајала је та лепота обичног, свакодневног живота. Али стизали су, кажете, у јату, гавранови... као да су наслућивали нешто... — Сећам се упечатљивих прелета јата гавранова и узнемирујуће буке коју су правили — нешто су наслућивали... Долазили су гласови о несталим људима. У Призрену је било привидно мирно стање, али је албански школски систем већ био одвојен од српског. Сами су се издвојили... Радили су по приватним кућама... На факултету је остао само домар, Албанац, са породицом. Становао је и остао да ради заједно са нама. Радило је и неколико портира Албанаца и две спремачице Ромкиње. Приче о „црном петку“, о опасности живљења у Призрену су учестале... Родитељи су се плашили за децу... Приближавала се 1999... Неке породице су почеле да се иселавају. Многа прогнана лица из Републике Српске Крајине и Републике Хрватске која су нашла уточиште у Призрену, почела су да одлазе.

Храм Христа Спаса у Призрену (14. век), запаљен током погрома 2004. г. (извор: Википедија)

Мирис града, рекли сте, више није био исти. Уместо узнемишавајућих гавранова, у јату су, са разорним звуком стизали авиони и бомбе... — Град је мењао боје и мирисе... Сада је мирисао на страх. Дошло је бомбардовање... У продавницама и пред пекарама виђали су се само старији Албанци. Куповали су огромне количине хлеба и нестајали. Нико од млађих није могао да се види. Склањали су се по склоништима и подрумима. У граду је била војска.

Драги отац Харитон, рафали, парче земље за понети... — У недељу, 13. јуна 1999. након потписивања споразума и доласка снага КФОР-а, прошао сам поред једне мање јединице наше војске и рано кренуо у манастир Светих Архангела изван Призрена. Након завршене Литургије игуман ми није дозволио да се вратим сам, као што сам и дошао, јер је био обавештен да је центар Призрена препун демонстраната. Пошто је отац Харитон (Лукић) колима требало да иде и ради неког другог посла, повезао ме је до гра-

Др Петар Рајчевић, професор на Учитељском факултету у Призрену, (1999. измештен у Лепосавић), је рођен у Цепелишу, општина Петриња, Република Хрватска. Ту је завршио основну, средњу и вишу школу. Уз рад, у Загребу је уписао Педагогију на Филозофском факултету, где је и дипломирао 1991. године. Магистарске студије је уписао у Београду, али их је због ратних збивања морао прекинути августа 1995. године. Докторирао је на Филозофском факултету у Бања Луци 2010. на тему: „Дидактичке основе промена наставних планова и програма за основне школе у Србији од 1838. до 1992. године“. Животна прича др Рајчевића чудесно и нераскидиво је испреплетана са страдањима и муком српског народа крајем 20. и почетком 21. века. Године 1994. примљен је на Педагошки факултет у Петрињи, прву високошколску установу у Републици Српској Крајини, која је радила у ратним условима и с временом прерасла у Филозофски факултет, који је био у саставу касније основаног Универзитета „Никола Тесла“ у Книну. У августу 1995. долази до пада Српске Крајине. У колони без краја, заједно са осталим избеглицама стигао је у Србију. У колективним центрима, уз помоћ добрих људи, пронашао је остале чланове своје породице. Тако се нашао у селу Вучићу код Раче Крагујевачке. Само два дана након доласка, следи нова мобилизација која га „враћа“ у старе, али непознате просторе, у Барању, у место Дарда, а касније у Бели Манастир. Ту је радио у деџим вртићима као педагог (1995–1996). Првог септембра 1996. године из Белог Манастира отпутовао је у Призрен. Јуна 1999, у колони са народом избегао је са Косова и Метохије. Данас ради на Учитељском факултету у Лепосавићу, најпре у својству асистента и доцента, а од 31. марта 2016. у звању ванредног професора. Члан је удружења „Ђирилица“ и редакције Хвосно, часописа за културу и друштвена питања, као и Друштва педагога Републике Српске у Бања Луци. Објавио је пет књига са педагошком тематиком. Живи у селу Платичеву између Шапца и Руме.

Само земља – Као избеглица са искуством, у лист неких старих новина замотао сам парче призренске земље и ставио га у џеп.

да. Раскрсница и сав улични простор код хотела Теранда био је пун претежно младих људи са црвеним заставама Републике Албаније у рукама. Масовно су изашли из подрума и склоништа како им је било наређено. Немачки војници на огромним тенковима и другим возилима уливали су им снагу. Лагано за другим возилима прошли смо кроз разуларену гомилу. Испред Учитељског факултета растао сам се са оцем Харитоном. Два дана након тога отац Харитон је нестао. Касније сам чуо, киднапован је, па убијен. У поподневним часовима, по све нас који смо били у Дому ученика код факултета, командант касарне „Цар Душан Силни“ у Призрену, генерал Божо Делић, послао је аутобус нишке регистрације да нас превезе до Дома Војске. Немачки војници били су у пратњи. У близини су се чули рафали и свима нам је наређено да брзо поседамо по поду и између седишта да се не видимо у аутобусу. У таквом положају стигли смо пред Дом Војске. Из Албаније, у победничком заносу надирале су групе Албанаца својим возилима. У Призрену је био прави саобраћајни хаос... Током вечери и ноћи окупило се доста људи. На лицима оних који први пут одлазе од куће примећивао се страхан, укочен поглед, страх од неизвесности... Препознао сам млађи брачни пар са кћеркицом који су долазили у манастир. Као избеглица са искуством, у лист неких старих новина замотао сам парче призренске земље и ставио га у џеп. То је било сво моје материјално богатство. Због свега шта се дешавало сан није долазио у обзир. Већи део ноћи провео сам испред зграде. У јутарњим часовима дошло је до формирања колоне за одступ. Кад је све било спремно, аутобуси и војна возила су кренули. Ишло се споро уз Бистрицу са застојима. Још један поглед на Свете Архангеле. Речане, Средска, Мушниково, Превалац, Штрпце... Лесковац, Ниш. Возом из Ниша до Београда. Одатле аутобусом у правцу Шапца. Срем. Летње празнике провео сам код родитеља и брата, у туђој кући, селу Витојевци (општина Рума).

13 година од Мартовског погрома – За пар дана ћемо обележити 13 година од Мартовског погрома. Тужна годишњица сећања на изгнанство око 4.000 Срба из својих кућа широм Косова и Метохије. Погинуло је 28 људи, 35 православних манастира је уништено или оскрнављено, а око 930 српских домова је спаљено и уништено. С обзиром на то да је етничко чишћење Призрена спроведено већ 1999, чини се да је у години Погрома релативно мали број Срба у овом граду доживео ову тортуру. Али, историја бележи и ону, на први поглед, сакривену истину... Да је – до доласка КФОР-а (1999), у Призрену живело око 12.000 Срба који су готово у потпуности побегли пред албанском најездом, па је у тренутку Погрома у граду било тек 60 преосталих. Да је – мартовско насиље у овом граду започело спаљивањем УМНИК-ових возила, а касније настављено уништавањем и оскрнављењем српских православних светиња. Да је – током 17. марта 2004, на подручју Призрена, спаљено и узгариште претворено оно што су Срби вековима ткали као део свога бића – Саборни храм Богородице Љевишке (12. век), Црква Св. Спаса, Св. Николе, Св. Недеље, Св. Пантелејмона и Светог Козме и Дамјана (све из 14. века), Саборни храм Св. великомученика Георгија (19. век), Црква Св. Георгија (15. век). Запаљен је манастир Св. Архангела, а братство од седам монаха је евакуисано. Албански екстремисти су запалили и зграде Богословије „Св. Кирила и Методија“ и зграду Епископије, у којој се налазило седиште Владике рашко-призренског.

И овај крај, Лејосавић, је мој крај. Од доласка овамо радим на његовом упознавању. Пешице до ближих места, таксијем или аутобусом до удаљенијих. На почетку сам настојао да посетим манастире у окружењу, цркве и црквишта. Дошао је ред и на школе. Руководи ме мисао да Свети Сава није само светитељ него и просветитељ. Није подизао само цркве него и школе. Та равноправност треба да постоји и данас. Добро је што се обнављају старе и граде нове цркве у местима која их до сад нису имала. Можда је дошао ред, у оквиру потребе опште обнове, да тако буде и са школама. Знам да неке школске зграде пропадају. Требало би да се заштите. Неке су ишчупане из корена, из темеља, као да нису ни постојале. Макар би мања плоча могла да се постави која би служила да подсети да су некада ученици на том месту стицали своја прва знања.

Осврт на Четврти годишњи симпосион „Теологија у јавној сфери“

Фестивал науке и умјетности

Бакон Бранислав Рајковић

Четврти годишњи симпосион „Теологија у јавној сфери“ одржан је и ове године, у Херцеговини од 9. до 12. фебруара 2017. године. По први пут у организацији новооснованог Центра за философију и теологију Требиње, чији је један од оснивача и Епархија захумско-херцеговачка и приморска, ова, од самог почетка, свечаност, кроз четири године свога постојања обогаћивала је свој садржај и уобличавала своју форму. Настајући као програмска окосница прославе Епархијских дана Епархије захумско-херцеговачке и приморске, постајући сусрет теолога са другим научницима и препознатљив интерактивни скуп са дјелатним рефлексјама изреченог, симпосион „Теологија у јавној сфери“, постао је, бар за сада, јединствен скуп научника и

умјетника, са само минималним почетним организационим одређењима и подјелама на домаће и гостујуће, дискусанте и слушаоце, излагаче и посматраче, предаваче и реципијенте, умјетничке ствараоце, глумце и публику. Извјесни гост, већ у следећој дискусији постајао би домаћин и модератор дискусије, у наредној расправи био би коментатор, учесник или посматрач. Домаћин и суграђанин претварао би се у госта на умјетничкој поставци сликара из оближњег града. Жена из публике и члан локалне заједнице бивала би глумац на позорници и тумач искуства човјека с другог краја свијета... Дискусије и импресије настављали би и размјењивали исти и/или други људи, у паузама, током ручка или одмора, кроз разговор, пјевајући или пак ћутећи... На крају, сви са-

брани на једном мјесту, заузима ли би своје мјесто у литургијском поретку Цркве. Своје мјесто, нашли би и заузели и они који нису Црква, јер су они и иначе увјек негдје и некад присутни у оном васколиком простору и времену које Црква својом Литургијом освјећује. Тако би ова светковина бивала цјеловит празник са врхунцем у Евхаристијском сабрању, са претпразничким ишчекивањем и попразничким наслађивањем, постајући својеврсни фестивал науке и умјетности, и живота уопште.

Овај јединствени догађај, уз дискутовање на актуелне богословске, политиколошке, психолошке, социолошке..., теме учинио је доступним и двије изложбе, изложбу слика и једну изложбу фотографија, представио је двије свеске једне књиге и приказао

Симпосион „Теологија у јавној сфери“ званично је отворен у четвртак, 9. фебруара 2017. године, уз присуство мноштва заинтересованих посјетилаца пристиглих из читавог региона, самих учесника и представника Епархије захумско-херцеговачке и приморске

представу са актуелном тематиком, излажући на крају и промишљања једног од савремених православних богослова. Све четири панел дискусије, промоција књиге, представа и предавање приређени су у дворани новообновљеног Центра за културу у Требињу, док су изложбе постављене и отворене у требињском Музеју Херцеговине.

Симпосион „Теологија у јавној сфери“ званично је отворен у четвртак, 9. фебруара 2017. године, уз присуство мноштва заинтересованих посјетилаца пристиглих из читавог региона, самих учесника и представника Епархије захумско-херцеговачке и приморске и других епархија Српске Православне Цркве, као и представника Римокатоличке Цркве и Исламске заједнице у Босни и Херцеговини, представника Вла-

де Републике Србије, Републике Српске, Града Требиња и других универзитетских, факултетских, школских и јавних установа. Присутне је у име организатора најприје поздравио доц. др Марко Вилотић, указујући притом на донекле измјењену досадашњу форму скупа. Обратили су се затим и предсједник Центра за филозофију и теологију протопрезвитер-ставрофор проф. др Владан Перишић, проф. др Јасмин Комић, министар науке и технологије у Влади Републике Српске, као и господин Драган Давидовић, директор Секретаријата за вјере Владе Републике Српске.

Након свечаног отварања уследила је прва панел дискусија, под насловом „Саборност и јединство Цркве у XXI вијеку: осврт на Свети и велики сабор“. Учесници у дискусији, отац Вукашин Мили-

ћевић, отац Игнатије Шестаков и проф. др Раде Кисић, уз модерирање доц. др Андреја Јефтића, настојали су да изложе историјски контекст одржавања протеклог Критског сабора, факторе и околности који су довели до његовог одржавања и атмосферу на подручју Руске Православне Цркве, као једне од четири помјесне Цркве које су отказале своје присуство на Сабору. Истакнут је саборни карактер Цркве, независан од одржавања Сабора, који тако није конститутивни елемент Цркве, него пројава њене саборности. Самој дискусији, потом, су допринјели коментари Владике Атанасија Јевтића и дубровачког бискупа Мате Узинића, питања публике, као и утисци Митрополита црногорско-приморског Амфилохија, једног од непосредних учесника у Критском сабору.

По први пут у програму симпосиона „Теологија у јавној сфери“ изведена је и једна представа. Приређену у сарадњи са Међурелигијским вијећем Босне и Херцеговине, бројна публика одгледала је представу „Седам“, причу о сличној драматичној судбини седам жена са различитих крајева свијета.

Друга панел дискусија, одржана истог дана, од стране модератора доц. др Марка Вилотића насловљена је „Европа на раскршћу: криза и будућност европског идентитета“. Саговорници на поменути тему били су мр Вук Јеремић, проф. др Дејан Јовић и проф. др Зоран Крстић. Бавећи се поменутим врло актуелним политиколошким али и културолошким питањем уопште, у тренутном стању кризе европског заједништва, учесници дискусије најприје су појаснили сопствени доживљај појма *Европа* и синтагме *евројски идентитет*, да би представили и извјесна властита практична искуства у том смислу, а указано је и на хришћанско становиште и допринос хришћанства европском идентитету. У потрази за алтернативом и утицајем „обичног човјека“ на политичко-економско устројство, европска позиција и њен идентитет сагледани су, затим, у контексту најновијих глобалних политичких прилика: мигрантске кризе, са све већим приливом муслиманског становништва, BREXIT-а и предсједничких избора у САД.

Програм првог дана симпосиона завршен је отварањем изложбе слика Бранка Радуловића, мо-

старског сликара с размеђа XIX и XX вијека, ученика чувеног Влаха Буковца и Академије у Прагу, и изложбе фотографија руске царске породице Романов, под називом „Романови – царско служење“, као својеврсна најава обиљежавања стогодишњице њиховог страдања. Указујући на хронолошку везу између двије наизглед неспојиве изложбе, присутнима се као директор музеја обратила Ивана Грујић. Изложбе су затим детаљније представљене, да би их отвореним прогласио представник Владе Републике Србије Владимир Божовић.

Трећом од четири најављене панел дискусије отпочео је други дан симпосиона. На тему „Страх и слобода“ своја размишљања размјенили су доц. др Арта Додај, са Универзитета у Мостару, проф. др Жарко Требјешанин и проф. др Борис Брајовић. Након уводних напомена модератора, оца Гојка Перовића, о важности теме коју обрађују, с обзиром да појмови *страх* и *слобода*, као и њихов међусобни однос, улазе у корпус вјечитих питања, првобитно се покушало ове појмове сагледати у савременом политичком тренутку, да би потом они били дефинисани са психолошког

аспекта. Искан је значај страха и слободе и у психотерапеутској пракси, а уз сугестије, коментаре и питања из публике насловни појмови у извјесној мјери сагледани су у релацији са оним што одређује појам *љубав*.

Један од богословских садржаја овогодишњег симпосиона била је и промоција прве и друге свеске *Папиролатије* умировљеног Епископа захумско-херцеговачког и приморског Атанасија Јевтића. Након уводног слова протопрезвитера-ставрофора Зорана Илића, о првој и другој свесци *Папиролатије* говорили су доц. др Зоран Јелисавчић и доц. др Здравко Јовановић. У првом дијелу обраћања, господин Јелисавчић детаљније је разматрао прву свеску *Папиролатије* и приступ аутора у презентовању светоотачког богословља првих вијекова хришћанства, да би потом др Здравко Јовановић бројне присутне поштоваоце дјела Епископа Атанасија упознао са важнијим чињеницама у вези са другом свеском, периодом и личностима које она обрађује.

По први пут у програму симпосиона „Теологија у јавној сфери“ изведена је и једна представа. Приређену у сарадњи са Међуре-

Ови дани прославе богословља и богослова закључени су Евхаристијским сабрањем у Недјељу тридесетседму по Педесетници, управо на Празник Света три Јерарха, када су се јерарси са народом Божијим, наше Епархије захумско-херцеговачке и приморске, наше и других помјесних Цркава, окупили у Преображењском храму на Светој Литургији.

лигијским вијећем Босне и Херцеговине, бројна публика одгледала је представу „Седам“, причу о сличној драматичној судбини седам жена са различитих крајева свијета. У овој драми више аутора, режији и продукцији Хедде Краиц Сегрен, исповјест жена из Пакистана, Русије, Гватемале, Камбоџе, Сјеверне Ирске, Авганистана и Нигерије казивале су жене из Босне и Херцеговине.

Као наставак теме поменуте представе, последња, четврта панел дискусија у оквиру симпосиона бавила се „Мјестом и улогом жене у Цркви и друштву“, а њени учесници били су др Јулија Видовић и Андреа Јовановић, док је у улози модератора била Милица Ракић. Почетно питање, постављено у циљу свеобухватног разматрања мјеста и улоге жене у Цркви и друштву, било је: Због чега уопште морамо да наглашавамо равноправност жене? Представљен је библијски концепт стварања, са нагласком на доживљај полова у том смислу. Изложена је теоријска поставка *йола* и *рода*, а да би се избјегло свако манипулисање у разумијевању поменутих појмова. Допринос дискусији дала су на крају и питања и коментари публике.

На крају трећег и последњег радног дана симпосиона, приређено је предавање др Панделиса Калаидзидиса, директора Академије за теолошке студије са Волоса, под називом „Православље и модерно доба“. Током овог нарочито значајног садржаја овогodiшњег симпосиона, уважени др Калаидзидис настојао је да обради следећа важна питања и теме: Да ли је православно хришћанство застало пред модерном? Потреба за новим оваплоћењем ријечи; Сусрет између хришћанства и хеленизма и теологија Богочовјека: „модерна“ прије модерне? Есхатолошко разумијевање предања и односа између Цркве и свијета. Посвећујући се врло исцрпном излагању својих промишљања и одговора на актуелне и акутне проблеме савременог богословља и живота Цркве, предавач је исто толико пажње и времена посветио и одговорима на питања публике која су, између осталих, постављали и учесници панел дискусија, одржаних током овог јединственог скупа.

Непосредно након овог завршног предавања, присутнима се са захвалношћу обратио Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, затвара-

јући радни дио Четвртог годишњег симпосиона „Теологија у јавној сфери“.

Ови дани прославе богословља и богослова, посебно Светог Григорија Богослова, Светог Игнатија Антиохијског и Света три Јерарха закључени су Евхаристијским сабрањем у Недјељу тридесетседму по Педесетници, управо на Празник Света три Јерарха, када су се јерарси са народом Божијим, наше Епархије захумско-херцеговачке и приморске, наше и других помјесних Цркава, окупили у требињском Преображењском храму на Светој Литургији, којом је началствовао Епископ захумско-херцеговачки и приморски Григорије, чиме је завршен Четврти годишњи симпосион „Теологија у јавној сфери“.

Овај јединствени скуп окупио је људе са различитих простора на једном мјесту, утицаји разних временских периода разматрани су у једно исто вријеме, мноштвом научних приступа и умјетничких израза обрађена је једна по једна тема, разнолика и супротстављена мишљења тежила су једном – истинитом, разноврсна очекивања испуњена су у једном јединственом догађају. ■■

Угрожена Задужбина Илије Милосављевића Коларца

Од установе културе од националног значаја до НВО

Задужбина Илије Коларца је пред гашењем. Законом о задужбинама и фондацијама из 2011. године, добила је статус невладине организације, а пошто јој оснивачи нису Град или Република, није на буџету. Како је могуће да смо ђутке дозволили да се ова угледна институција културе нађе пред колапсом, попут многих којима је катанац на вратима? И због чега бирократска ускогрудост оних који кроје овакве законе заборавља колики значај има задужбинарство у Србији – да добротворство има ту свету мисију да знате да чините добро и да то добро има трајни утицај на генерације које долазе?

После вести да се Коларац налази пред затварањем због финансијског колапса који је зауставио свако даље одржавање програмских активности ове знамените установе, дубоко утемељене у српској култури, јавност се усталасала и поново је, премда невољно, постало јасно да нам је и те како важан опстанак културе, за коју је у буџету за ову годину предвиђено једва 0,7%. Да ли се гаси Коларчева задужбина и због чега се ђутало пуних шест година о неминовном финансијском понору до кога је ова институција културе, која је 14. априла 2013. добила статус установе од националног значаја, дошла, а о чему драматично алармирају запослени у овој установи?!

Да би се разумео узрок великих финансијских проблема који је задесио Коларац, а и остале задужбине, морамо се вратити у 2011. годину, када је донет Закон о задужбинама и фондацијама, у чијем чла-

ну број 4 стоји да „Задужбине и фондације у смислу овог закона, јесу невладине организације“. Како се догодило да бирократска кратка памет донесе овако парадоксални закон којим задужбине Београда, настале добротворним поклонима имућних Срба српској просвети и култури и своме отечаству, изједначи са НВО, треба питати ондашње министре културе. Али, једна овако штетна одлука, утицала је на то да се Коларчева задужбина скине са буџета и препусти стихији транзиције у култури.

Каквим побудама се трговац Илија Милосављевић Коларац, велики добротвор српске просвете и културе, водио када је тестаментом 1878. сав свој новац и имања на Стамбол капији и Варош капији завештао у добротворне фондове своме народу?! Свој иметак оставио је српском народу у циљу ширења науке и културе. Његову задужбину чинила су два фонда – Књижевни фонд, за подршку књижевно-

сти и објављивање дела на ћирилицу која „часност, родољубље и полезна знања у народу распростиру, да би помогао људима који пишу за народну просвету“, па је тако штампано преко 200 књига а из фонда се финансирало и основање Матице српске и Фонда за подизање српског универзитета. Дародавац је тестаментом предвидео да Универзитет треба да

Јасна Димитријевић,
директорка Коларца

се назове „Универзитет Илије М. Коларца основан сопственим трудом на корист свог народа“. Од тих пара Задужбина је могла да се издржава. У свом тестаменту је рекао да ће Србији бити увек потребне институције које ће пружати додатна знања за све генерације и промовисати науку, ширити уметност и културу. Оваква установа мора да буде свима доступна, јер ће потреба за знањем и културом увек недостајати у формалним системима образовања. Од 1878. до 1923. године трајали су разни спорови у вези са заштитом фонда Задужбине, али је указима и разним правним решењима Одбор Задужбине увек бранио оставштину која је била намењена изградњи Коларчевог Универзитета и фонда Задужбине. Председник Академије наука Александар Белић, као први председник Одбора наставио је да креира концепт Задужбине коју је замислио Коларац.

Којим моделом је финансиран рад ове установе у прошлости и због чега је угрожен њен опстанак, разговарамо са Јасном Димитријевић, директором Коларца.

– Илија Милутиновић Коларац је пример појединца који је имао визију о чувању српског културног наслеђа. Захваљујући томе Задужбина постоји и данас. Након Другог светског рата се на нивоу државе уважавала делатност Задужбине, доношењем правних аката које је спроводило Министарство просвете и културе кроз финансијску подршку. Од 1950. до 1973. године постојали су уговори са Министарством културе и просвете где се на основу плана издвајао део средстава за програмску делатност, део за зараде запослених, а на сваких десет година се договарало шта је потребно да се обнови у објекту да би се сачувала зграда. У периоду до 2010. године склапали смо Споразум са Градом по којем смо добијали милион и по динара месечно, а за узврат смо давали сто пута бесплатно дворану организаторима чији је оснивач Град или Република. Наша Велика дворана, која у овој години просла-

На трагу трајног решења

Шта ће Министарство културе и информисања, као надлежна институција, учинити дугорочно како би се овај проблем трајно буџетски решио, питали смо Новицу Антића, државног секретара у Министарству културе и информисања?

– Потпуно се слажем са Вашом констатацијом. Значај Коларчеве задужбине далеко превазилази границе једног града и представља институцију која је трајно утиснута у културни и не само културни живот Србије. Министарство културе и информисања је заједно са органима управљања Коларчеве задужбине и представницима Града Београда већ на трагу једног трајног решења, које би с једне стране омогућило суфинансирање материјалних трошкова ове институције, док би с друге стране сачувало пуну независност коју ова задужбина треба и мора да има.

вља 85 година, служила је публици и уметницима за представљање највиших музичких достигнућа наших уметника пре свега.

Да ли се данас гаси Задужбина?

– Ми од 2011. године говоримо о томе да није могуће да једна оваква институција живи од сопствених прихода. Транзиција у култури је донела конкурсно и пројектно финансирање. Речено нам је да на основу Закона о задужбинама све што је наша делатност претварамо у конкурсе и пројекте. Све те године упозоравали смо да су средства за пројекте ограничена, да се из године у годину смањују јер је буџет за културу све мањи. До 2011. године добијали смо око 20 милиона динара годишње од Града и Републике, што је 20% од нашег укупног годишњег буџета. Прошле године за пројекте добили смо свега четири милиона. За месечно покривање трошкова струје, грејања, обезбеђења, текуће радове на објекту и инсталацијама потребно нам је милион и двеста хиљада динара. И ту престаје свака прича којом можете да

Илија Милосављевић Коларац (1800–1878)

рационализујете пословање! Укинута нам је финансирање зато што нам оснивач није држава или Град.

Шта су вам саветовали, како да надоместите новац?

– Питали су нас зашто правимо бесплатне програме?! Овај Народни Универзитет постоји због тога да би култура и уметност у неким сегментима програма била доступна свима. Кроз бесплатне променадне програме и предавања, негујемо публику. Наша мисија јесте образовање шире популације.

Ова 2017. година је потпуно неизвесна?

– Конкурисали смо по актуелним конкурсима Министарства за културу и Секретаријата. Рокови су фебруар и март, резултате конкурса добићемо у априлу, а средства за програме у јуну. Вероватно. Да ли то значи да половину године нико ништа не треба да ради? То је лоше планирање у финансирању пројеката у култури чије смо жртве.

Наша редакција добила је непрецизан одговор из Министарства да су „на трагу трајног решења“ за Задужбину. О чему је реч?

– Имали смо два разговора са садашњим министром Владаном Вукосављевићем који је изнео уверење да ћемо добити подршку по члану Закона о култури. Закон о задужбинама из 2011. године предвиђа да постоје институције које имају право на додатно финансирање које није обухваћено Законом о задужбинама, али је предвиђено Законом о култури. Изгубили смо шест година позивајући се да постоји основ да се финансира по Закону у култури. Тражимо од државе да нам да подршку са 20% од укупног годишњег буџета, да 20% остваримо од спонзора и донатора, а 60% су наше унутрашње снаге, остваривање сопствених прихода. Недостаје нам законодавна политика од стране државе у којој ће свако улагање, инвестиције и приватизације у Србији подразумевати обавезу да се % одвоји за културу. У свету је то

„Живе задужбине“

Питамо Гордану Гордић, историчара уметности, аутора књиге **Задужбине и задужбинари Београда од када је задужбинарство део српске традиције?**

– Још од средњег века српски владари – Немања, Свети Сава, Краљ Милутин, Драгутин и сви наши владари, цареви и краљеви су остављали вредне и велелепне задужбине свом народу. То се у таквом обиму ретко дешавало у светској историји. Нисмо јединствени, али смо на највишем нивоу. Турци и комунисти нису дозвољавали подизање задужбина. Задужбинарство је свој процват доживело поново крајем 19. и почетком 20. века у Краљевини Југославији. Наша обавеза је да на здања која су оставили свом народу, поставимо бар плоче са именима дародаваца, годинама рођења и смрти и тиме бар обележимо „живе задужбине“ које и данас функционишу, поред којих данас пролазе млади људи не знајући имена великих добротвора Мише Анастасијевића, Илије Милосављевића Коларца, Николе Спасића, Луке Ћеловића Требињца, Симе Андрејевића-Игуманова, Персиде Миленковић, Алексе Крсмановића, Ендрју Карнегија, Ђорђа Вајферта, Васе и Николе Радојковића...

добар модел. Надам се да ће пример Коларца подстаћи све остале да имају свест о томе да улагање у образовање и културу у Србији има трајну вредност. И да се, кроз оно што ова институција ради, стварају будуће генерације код којих треба да се развије осећај да је радост давања истовремено и могућност да се кроз културни садржај осећате бољим, вреднијим. Држава мора да има свест о томе да је неопходна примарна подршка.

Славица Лазић

Негујмо српски језик

Бог у српским народним пословицама

(први део)

Проф. др Ксенија Кончаревић

Пословице чине фрагмент језичке слике света, која представља интерпретацију, субјективни портрет а не фотографију реалних предмета. Ова интерпретација је резултат субјективне перцепције и концептуализације стварности од стране говорника сваког конкретног језика; она, дакле, има изразито субјективан, антропоцентричан карактер, али је истовремено и интерсубјективна у смислу да постаје друштвено прихваћена и да спаја људе. Главни задатак истраживача јесте да допре до културно-националне конотације коју садрже ове језичке јединице.

На овом месту позабавићемо се сликом Бога коју предочавају српске народне пословице Вук Стефановића Караџића. Занимљиво је нагласити да је далеко најфреквентнија именица у *Српским народним пословицама* лексема *Бој*. Ова лексема се, како је показала Рајна Драгићевић, појављује у 303 народне пословице. На другом месту је лексема *чојек* (144), која је, како се види, дупло мање фреквентна, а затим следе: *око* (143), *иас* (122), *глава* (120), *кућа* (111), *вода* (92), *рука* (79), *жена* (77), *коњ* (73) итд. Али, пре него што отпочнемо анализу и систематизацију, даћемо још неколико културолошких напомена.

Најављујући скори излазак из штампе својих *Народних пословица*, Вук Караџић се, октобра 1833. године, својим читаоцима и претплатницима обратио овим речима: „Не само што се у народним пословицама налази превелика мудрост и наука за људски живот на овоме свету, него оне показују и народни разум и карактер, а многе ударају и у народне обичаје.“ У сличном духу размишља и Јелена Јовановић у предговору своје књиге о пословицама: „Мишљење се, по ономе што о њему наука зна, углавном реализује у већ готовим обрасцима. Те образце ми учимо најпре од родитеља и најуже породице, а затим из свакодневног живота, у школи, из прочитаних књига итд. Квалитет мисли очигледно зависи од вредности сакупљеног искуства – практичног и симболичног, дакле пре свега вербалног. Ако је тако, а јесте тако, онда традиционално искуство – поготову оно које је похрањено у народној мудрости – има велики значај у одгоју

Вук Стефановић Караџић (1787–1864), фотографија Анастаса Јовановића из око 1850. г. (извор: Википедија)

нових генерација, као и у животу уопште. Народне пословице су врхунски слој тога народног блага.“

Да би се разумео „народни разум и карактер“ који је, по Вуковим речима, садржан у народним пословицама, да би се спознали у пословицама скривени већ готови образци мишљења говорника српског језика о којима пише Јелена Јовановић, да би се истражила културна информација и културно-национални колорит, треба поћи од одговора на питање о чему се то говори у народним пословицама, које то појаве изазивају пажњу народа, којим се то константама стално враћамо кроз векове, памтећи народне пословице и руководећи се њиховим порукама.

Како се Бог материјализује у пословицама? Један од основних принципа концептуализације, на којој се заснива когнитивна лингвистика, заснован је на немоћи човековог сазнајног механизма да апстракције непосредно појми и на стратегији да их због тога ментално предочава као конкретне. Те конкретизације приближавају и неминовно поједностављују суштину апстрактних појава и чине их приступач-

нијим за поимање. Језик пружа погодан материјал за реконструкцију тих конкретизација, а тим поступком се реконструишу и сегменти наивне слике света. Добро је познато да је човек склон антропоцентричном виђењу света и да је многе појаве, неприступачне непосредном разумевању, приближавао себи тако што их је персонификовао. У том духу, Бог се у народним пословицама концептуализује као човек.

Иако је значење пословица којима ћемо то показати метафоричко, задржаћемо се на тренутак на њиховој површинској, буквалној интерпретацији, којом се јасно открива физичка слика Бога у народној свести. Бог има људске делове тела (*Једина руко Божја! Теби из уста Боју у уши! Из твојих уста у Божје уши. Бој је најпре себе браду оставио*), као и неке од људских способности и особина (вид, слух, говор, плач итд): *Бој говори: Помози се сам, ђомоћи ћу ти и ја. Бој чуо, а ђаво не чуо. Не чуј, Боже, на зло! Не слушај, Боже, што ђас лаје. Није ли то Боју йлакаши?* Бог, као и човек, брине, чува, помаже, опрашта, угађа, допушта, али и забрањује, грди, кажњава (*Бој се брине о сиротињама. Грди, Боже, имаш и која! Док се чоек чува, и Бој ја чува. И Бој ће нам ойросиши. Ко ради, Бој не брани. Ни Бој не може сваком да уоди. Свеја је мање до воље Божије. С љаве Бој йомаже. Чувај се оноја која је Бој наказио*).

Иако је Бог антропоморфан, у народној традицији он ипак није човек. Да би то разумео, народ осликава разлику између Бога и човека опет полазећи од себе. Бог је човеколик, али је људима невидљив (*Људи Боја не виде, неја (ја) ђо йрилици налазе*). Бог, као и човек, мора имати неко станиште, а пошто Бог није човек, он не живи на земљи, већ на небу, одакле све види и управља светом (*Бој на небу а цар на земљи. Бој високо а цар далеко. Тако ми Бојова дома*). Човек спава, а и Бог се одмерава по тој особини (*Бој не спава*).

Човек се стално пореди са Богом, али, чак и ако се таква паралела може повући, она је у пословицама исказана у форми која показује свест да човек није раван Богу (*Мајку и Бој има. И чоек чини што хоће, а камоли Бој*).

Делови тела Бога, као и његове особине, имају дубок симболички значај. Драгана Мршевић-Радовић пажњу посвећује симболици Божије руке и запажа да Божија рука представља симбол заштите, а да њен положај – испружен или савијен у шаци одређује врсту конотације у вези са могућим аспектима заштите. Симболику Божијег уха ауторка илуструје навођењем примера из Псалтира: „Пригни к мени ухо своје, похитај да ми помогнеш“, у којем се тражи помоћ, утехе, заштита. Божије уши и очи су сведоци.

За наше разматрање врло је инспиративан смисао раскол неких пословица. Чињеница је да је мања појава у реалности које се објективно могу вред-

новати као искључиво добре (пожељне, позитивне) или искључиво лоше (непожељне, негативне). У том смислу, пажњу привлачи концепт Бога у српском паремолошком фонду. Да ли пословице указују на безрезервно уважавање Божије свемоћи, свудаприсутности, праведности, самилости? Да ли концепт Бога по позитивном афективном интензитету достиже концепт мајке? Покушаћемо да одговоримо на ово питање анализирајући најважније фрагменте слике о Богу у пословицама.

Један од најчешћих глагола који се у пословицама употребљава уз именицу *Бој* јесте глагол *даши*. Бог је несебичан, а људска егзистенција могућа је само захваљујући Божијој дарежљивости: *Бој је сшари давалац. Бој дао, Бој и узео. Бој ти добро дао! Бој ти здравља дао! Живој му од Боја! Једно грујому, а Бој (ће) свакому. Тако ми Бој ћецу намирио у свачем за што ја молио! Хвала Боју на његову дару!*

Човек живи у сталном страху да ли ће заслужити да га Бог чује и погледа, и стално се преиспитује помаже ли Бог свима или само неким. Диви се онима којима Бог помаже: *Благо шоме коме Бој йомаја! Зна да се Божија наклоност стално мора заслуживати, јер он може и да одузме оно што је дао: Бој дао, Бој и узео!* Бог је строг, али праведан. Он не оставља човека и зато не треба очајавати ако нам ускрати неку благодат: *Бој зашвори једна враша, а ойвори сшошину*. Бог равномерно распоређује своје дарове по људском роду: *Бој не да једном чоку сва добра. Ко болан није био, шаж Боју није мио. Док Бој види (у чока) једно (добро), не да грујо*. Не треба се опустити у уздању на његову милост, јер: *Која Бој милује оноја и кара*. Понекад се чини да Бог свима помаже: *Бој йомаже лежаку као и шежаку. Пјана чока и Бој чува. Каг Бој даје срећу он не йиша чији си син*, а онда човек схвата да се Божија наклоност заслужује добротом, поштовањем ближњих и вредним радом: *Бој с добријем! Ђе се сшарији не чују шу Бој не йомаже. Ђе је слоја шу је и Божиј блајослов. Не йледа Бој на каљаве ноје већ на чистио срце. По сшарини Бој йомаја. С љаве Бој йомаже. Ради, ја ћу ти и ја йомоћи, вели Госјодин Бој. Радиши Бој йомаже*. Онима које не красе поменуте врлине Бог не помаже: *Лијеном Бој не йомаже*.

Свестан тога да је Бог праведан и да помаже онима који то заслужују, човек му је захвалан (*Хвала Боју на његову дару*), али није увек задовољан оним што је добио. Гладан и сиромашан, тежак чезне за материјалним даровима Божије милости: *Ко има йоља има дио Боја*. У неким пословицама народ поручује да се не треба пасивно уздати у Бога, већ и улагати сопствене напоре: *Боју се моли, али к бријеју треба*. Док се чоек чува, и Бој ја чува. У безнађу, сељак понекад изгуби веру у Бога: *Бој високо, а цар далеко*. Овакав став кулминира незахвалношћу и спремношћу на ценкање у вези са тим шта се Богу заузврат може дати: *Ако је и Боју, мноја је. Бадава се ни Божиј јроб не чува*.

Бог је врховни ауторитет. Њему се безрезервно верује и својевољно предаје у руке: *Бој знае како ваљаде. Бој зна што је за боље. У Божју се нико не меће. Што Бој даје то је све добро. Како Бој хоће. Што је од Боја, слађе од меда. Сам Бој нема господара. Сам је Бој без тријеха. Бој је јак. Бој је сшари чудотворац. Свачија је сила до времена, а Божија до вијека. Сила је у Боја! Божиј сам и твој. Каг Бој неће, не могу ни сви свети. С једнијем Бојом на што нејријашеља! С милим Бојом све се може. Сшарија је Божја но царева.*

Да би могао бити сведок свему, да би био свеприсутан, да би могао све да види и праведно да суди, Бог живи на небу. У тој слици, на делу је и просторна појмовна метафора по којој је све што је добро, прихватљиво, пожељно смештено горе, а оно што је лоше и непожељно налази се доле. На врху је Бог и човек га не може надвисити, може му се само више или мање приближити: *Исход Боја нема се кућ.* Осим вертикалне хијерархизације, на делу је и хоризонтална – оно што је највредније налази се напред, на почетку, на челу, а оно што је безвредно или лоше налази се на зачељу. Бог је испред свих: *Испред Божије воље никуд никамо.*

Колико год да се труди, колико год да је способан, моћан и вредан, човек не може успети уколико Бог није уз њега: *И ја могу и коњ ми може, али Бој не да. И ти можеш, и коњ ти може, али ти Бој не да. Која Бој чува, оноја љушка не бије. Кома Бој среће није дао ономе је ковац не може сковати. Што ти Бој да, нико ти не уради. Иако постоји неколико пословица у којима се примећује да човек и сам себи треба да помогне да би добио помоћ од Бога (*Ко се чува и Бој ја чува*), творац пословица, ипак, на крају признаје: *Залуду се човек чува ако ја Бој не ушчува.**

Када је човеку нарочито стало до тога да његове речи имају тежину, да некога увери у нешто, да му нешто обећа или пожели, он се позива на Бога и тиме исказује највиши степен своје искренности, решености, одлучности. Помињањем Бога изрека се претвара у свечани чин заклињања, благосиљања, поздрава. За овакве изреке има много примера, а овде ћемо навести само неке од њих.

Заклетве: *Тако ми зауза Христовијех! Тако ми мук Христовијех! Тако ми ове крви Христове! Тако ми овоја печата Христова! Тако ми правде Божје! Тако ми силе Божје! Тако ми мајке Божје! Тако ми Бој оца!*

Жеље и благослови: *С Бојом пошао! Бој с нама де! Бој с нама и анђели Божији! Бој ти помотао! Бој ти пошту удржао! Бој ти добро дао! Бој ти здравље дао! Бој чуо, а ђаво не чуо! Божиј вазда био! Боју се молећи. Божја кућа и ваша. На Боју и на теби моја ћеца!*

Изрека *С Бојом пошао* (са бројним варијантама), као и поздрав *Збојом*, указују на важну појмовну метафору у језичкој слици света говорника српског језика, а она гласи: Бог је пратилац. Ако Бог прати човека који путује или обавља своје активности, посао ће успешно бити завршен. Ако га Бог напусти и

тако га натера да се сам сналази, посао нема изгледа за добар завршетак. Једна изрека у Вуковим пословицама гласи: *Колико има како ће Бој оставио?* Ово питање може се поставити човеку који неко време нема среће и успеха. Још дубљи страх је страх од Божије казне. Тај страх је један од највећих усмивача људског понашања, саодношења и поступања: *Бој ником дужан не остаје. Бој је пандур, секо. Каг Бој хоће која да казни, најрије му узме памети. Удри, Боже, ко је крив! Чувај се од оноја која је Бој нагазио.*

Пошто Бог кажњава, народ га се боји, па неке пословице указују на то да поштовање према Богу понекад прелази у страхопоштовање, па и страх: *Ако ја Бој зна колико и ја, зло поњ. Ако ћу криво, не смијем од Боја/ Ако ћу право не смијем од беја. Бој не шруби за што чоека туби. Ко изтуби срам људски, изтуби и сшрах Божиј. Бој се најрије Боја па мужа. Ко се Боја не боји и људи не сшиди, бјежи од неја. Ко се људи не сшиди ни Боја се не боји. Не боји се свака шуша Боја, неја бајшине.*

Пошто казна, гора од свих других, може доћи од Бога, непријатељ ће се највише уплашити ако му се у клетви запрети Богом: *Тријес те Божиј убио! Да Бој да сам да не знаш, а другоја да не уишаи! Превари ме у два љуша, убио ја Бој! а превари шрећи љуш, убио ме Бој! Пресекао језик да Бој да!*

Ако згреши, човек се нада да ће му Бог опростити и моли за опраштај: *Да Бој у тријех не уише! Да ойрости Бој и твој образ! И Бој ће нам ойростиши! Не уиши му, Боже, у тријех.*

Ако све не крене оним путем којим је замислио, човек је спреман да посумња у Божију свемоћ: *Добар је Бој (али су и ђаволи јаки)! Постаје сумњичав и резервисан према обавези да испуњава Божије заповести, јер му се чини да га такво поступање не води у добром смеру: *Ко мнојима Боја ради добро чини, најислије сам до прошење дође. Гледајући на Боја, одох просиш за Боја.* Чини му се да Бог понекад нема довољно моћи да одржи правду на свету: *Удри, Боже, кривоја, а прави је одавно пошинуо.* И док му се обично чини да је Бог најправеднији судија (*Како ја коме, шако њему Бој, Како ко мене, шако њему Бој*), понекад клоне у вери и учини му се да треба пустити ствари да теку својим током када их је већ и Бог препустио случају: *Каг му Бој ништа неће, прођи ја се и ти.**

Да би се стекла слика о Богу у народним пословицама, није без значаја осврнути се и на податке о томе с којим га бићима и другим створењима повезује творац пословица. Најчешћа веза се, наравно, успоставља између Бога и човека. Далеко ређе, али ипак чешће него са другима, Бог се везује са царем и ђаволом. Овај податак сведочи о томе да човек из народа верује да његов живот зависи од: 1. Бога (најјаче небеске силе, силе добра), 2. ђавола (силе зла) и 3. цара (најмоћније земаљске силе).

— наставиће се —

– Од Свечовека до Богочовека –
Живот и рад Епископа Николаја
– 26. део –

Свечовек – натчовек

Радован Биговић

Мисао Владике Николаја о свечовеку привлачила је посебну пажњу многих мислећих људи код нас између два рата. После *Религије Њеишеве*, *Речи о Свечовеку* су највише коментарисано и приказивано, хваљено и кућено дело, и то, како каже прота Милош Анђелковић, и од оних који су га читали и од оних који нису (М. Анђелковић, „Речи о Свечовеку“ (приказ), *Весник* (1920) II, 2, 4). Готово је неподељено мишљење да је идеја свечовека антитеза Ничеовој идеји натчовека. Николајево дело *Речи о Свечовеку* антитеза Ничеовом делу *Тако је говорио Заратустра*. То истичу Димитрије Најдановић, Лука Смодлака, Душан Стојановић, Марко Марковић, Димитрије Јакшић, Стјепан Цимерман, Бранко Лазаревић, Милош Ђурић и други. Најдановић каже: „Нема сумње да се Владика Николај у свом религиозно-философском делу *Речи о Свечовеку* обрачунава са немачким философом Фридрихом Ничеом. Нарочито са Ничеовим натчовеком (übermensch)“ (Д. Најдановић, *Три великана*, 194). Ову тврдњу поткрепљује говорећи о сличности стила, који је код обојице вртоглав, буран, екстравагантан, бизаран и нејасан (Исто, 196). На другом месту за *Речи о Свечовеку* Најдановић каже да су „пандан као јукстапозиција Ничеовом делу *Тако је говорио Заратустра*“ (Д. Најдановић, *Бољубац Човечкољубца*, 13). За разлику од осталих, Најдановић је ову тезу покушао да објасни истоветношћу стила.

Између Ничеовог и Николајевог стила постоје одређене сличности, па и у композицији њихова два поменута дела. Исто тако, на први поглед изгледа уверљива теза да се Николај обрачунава са Ничеом, и да су *Речи о Свечовеку* антитеза делу *Тако*

је говорио Заратустра. Ипак, ова теза је неодржива из неколико разлога. Прво, у *Речима о Свечовеку* Николај нигде не спомиње Ничеа, што би вероватно учинио да се са Ничеом разрачунава. У спису *Ниче и Достојевски* (Под истим насловом је објављен превод непознатог аутора у *Гласнику Православне Цркве* (1903) 1–2, 217) он чак исказује о одређене симпатије према немачком философу. У претходном излагању је истакнуто да он у Достојевском и Ничеу (свечовеку и натчовеку) види два различита света, две тежње људског духа, два менталитета, а никако два изолована мислиоца. Натчовек за Николаја значи појам који супсумира основне идеје и тежње западноевропске философије. Натчовек је њена последња реч. Свечовек је појам који супсумира најдубље тежње Истока, посебно православних словенских народа. То довољно говори о неоправданости свођења Николајеве мисли о свечовеку само на критику Ничеа. Она јесте критика и Ничеа, у оној мери колико се појединачно односи на опште, али је никако на то не треба свести. Николај увек мисли sub specie aeternitatis. Њега никад нису занимали детаљи, појединости, периферно, већ оно што је битно, опште и заједничко. Према томе, он није критиковао Ничеа, већ целу европску културу и цивилизацију, и све друге њој сличне. Чак би се могло рећи да је он благодаран Ничеу што је смислио тај појам, јер он на најбољи начин изражава бит западне теологије и философије (Када је Ниче у питању, и до данас је међу тумачима његове философије остало неразјашњено питање да ли је стварање натчовека био његов циљ и уверење или је цела његова философија у ствари антиципација европске философије или констатације да је натчовек њен циљ).

Ничеово дело *Тако је говорио Заратустра* вероватно је Николају послужило само као узор за *Речи о Свечовеку*. Између ова два дела постоје сличности не само по стилу већ и по другим карактеристикама. И један и други за главне јунаке дела узимају митолошка бића: Ниче – Заратустру (персијско божанство), Николај – Ананду Врана Гаврана (нордијско, келтско и индијско божанство). Један проповеда натчовека, а други свечовека. Ниче полази од дионисијског принципа живота, Николај, условно речено, аполонског. Из првог извире воља за моћ, натчовек и смрт, из другог љубав, воља за свемилошћу и свештвом, свечовеком и животом. Заратустра проповеда индивидуализам, Вран Гавран свечовечанско братство. За Заратустру човек је *нишита*, а натчовек *све*, за Ананду Врана Гаврана натчовек је *нишита*, а човек – свечовек *све*. Заратустра проповеда: „Бог је *мршав*“ (не каже да не постоји!), Вран Гавран: „Бог је *жив* и Он је *све*“. За стварање натчовека Заратустра заговара *раш* и *насиље*, а Вран Гавран за стварање свечовека *љубав* и *жртву*. Заратустра каже: „Све настаје и нестаје, све се рађа и умире“ (вечно враћање истог), а Ананда Вран Гавран:

„Све је из Свечовека и у Свечовеку, свет страда и умиру форме света (по допуштењу Свечовека), али ће на крају Свечовек тријумфовати и рехабилитовати све у Себи – све ће постати Свечовек“ (свејединство). Иако су по свему различите, крајњи домет ове две философије (саопштење у ова два дела) ипак је исти – и у једној и у другој уништене су слобода и личност. То је, уосталом, крајња судбина сваког монистичког система.

Из овога се може закључити да дело *Тако је говорио Заратустра* стоји као формални узор Николајевом делу *Речи о Свечовеку*, али и да Николај у Ничеовом натчовеку види цео један свет – свет западно-европске цивилизације, а не поглед једног јединог философа. У поохридском периоду Николај ће појмове свечовека и натчовека заменити појмовима Истока и Запада. Будући да је Николај тада напустио философију свечовека и вратио се православној христологији и појму личности, више се њихове философије нису могле завршавати истим.

Претходно излагање је показало који су основни аспекти идеје свечовека у Николајевој мисли. Сада предстоје одговори на неколико питања која се после свега намећу. Који су то унутрашњи и спољашњи узроци условили идеју свечовека, шта је мотив и циљ њеног стварања? Зашто Николај у једном периоду од доследног хришћанског погледа на свет ствара философски, монистички систем? С обзиром на то да у позадини философије свечовека стоје основне истине христологије и хришћанске антропологије, да ли је та философија компатибилна хришћанству или је Николај пантеиста, како су многи мислили?

Саживљавајући се са животом света до мистичне екстазе, он је осетио да свет болује од „болести на смрт“. Све у човеку и око човека, све науке и философије били су афирмација смрти. Свет без Бога и против Бога – свет у којем је смрт последња реч – био је за њега најгори и најнеподношљивији од свих могућих светова. Свет који ствара

натчовека јесте свет смрти. Механицистичко-материјалистичке философије и општи дух времена доводили су га до својеврсног ресантимана. У том стању утврдиће да је тај и такав свет *ништа*, а да је *Свечовек све*. Истина, Пут и Живот. До сржи бића потресало га је са знање да науке и философије, под плаштом борбе за човека, у ствари раде против човека, због чега је он постао обезличен и отуђен од самог себе. Постао је роб ствари и технике. Такво стање људског бића било је неподношљиво, и једина му је нада остао Свечовек, односно Богочовек.

Почетком века биле су веома снажне словенофилске идеје и идеја југословенства. И сам занесен тим идејама, Николај је веровао да се оне могу остварити уколико буду засноване на истинама хришћанске вере. Суочен са ратним страхотама широм света, са насиљем и мржњом, са „превредновањем свих вредности“, Николај је знао да такво стање може променити само оцрквљењем и христичизацијом света. Згражавао се над западноевропским индивидуализмом и егоизмом, и трагао је за човеком који припада свима, за човеком који је спреман да подели своје срце са свим људима. Зато је, уместо за получовеком или натчовеком, трагао за свечовеком, и проповедао пут доласка до њега. А тај пут је пут Богочовека, јединог правог и потпуног Свечовека.

Како помирити две поларизоване културе – источну и западну, како помирити теизам и пантеизам? То су била питања на која је Николај тражио одговор. Мислио је да је то једино могуће Свечовеком. Зато он библијском Богочовеку Христу додаје индијско ОМ (све), и добија Свечовека, и мири непомирљиво, и премешћује непремостиво. То су они унутрашњи разлози који су условљавали стварање философије Свечовека и свечовештва.

Чини се да су, поред свих околности, на формирање идеје свечовека код Николаја Велимировића утицали и спољашњи разлози, посебно на писање дела *Речи о Свечовеку*,

где је та идеја издигнута на ниво онтологије. Многи разлози наводе на помисао да је ово дело писано под посебним околностима и са одређеним циљем. Прво, ово је мисаоно најконфузније дело Владике Николаја. Друго, у њему он заступа оно што ни пре ни после није заступао и, треће, то је једино његово дело које није потписано. Највероватније је да је *Речи о Свечовеку* написао под директним утицајем Димитрија Митриновића и искључиво с политичким циљем.

Ако се анализирају сва дела Владике Николаја која је написао у периоду од 1914. до 1920. године, види се да су она условљена политичким и историјским приликама. У њима је исказана његова политичка и дипломатска мудрост. Сва су потчињена једном циљу: да се што уверљивије прикаже трагична историја и духовност српског народа како би се добила наклоност и помоћ савезника Енглеске и Америке. Тада се он првенствено бавио дипломатском мисијом која увек захтева компромисе, па и оне на доктринарном плану. У то време сазревала је идеја југословенства и он, као пријатељ Николе Пашића, имао је задатак да изнађе могућности црквеног уједињења, које би претходило политичком, што је опет тражило компромисе, о чему је и било речи. Таквом ангажовању и политици Свечовек је требало да послужи као теоријска и метафизичка подлога.

У том периоду и настају *Речи о Свечовеку*. Истина, Марко Марковић тврди да је ово дело, као и *Молићве на језеру*, написано поред Охридског језера (М. С. М. „Пустинак охридски“, *Теолошки погледи* (1986) 1–2, 13). Ако би то било тачно, онда би се тешко нашле политичке импликације овог дела. Међутим, није тачно да је оно написано „поред Охридског језера“. Његова постојбина је Енглеска. Написано је 1918. године у Лондону и скоро цело објављено у часопису *New Age* (Ово тврди и Лука Смодлака. Види његов чланак „Енглеска и Николај“, *Даница* (1940) 3, 4). Код нас је објављено у целини 1920. године.

Основне тезе за ово дело Николај је изнео још крајем 1915. године у једном предавању које је одржао у Лондону. Ту се први пут среће митолошко биће Ананда Вран Гавран (Упореди: *Божије зайовести*, СД III, 774, 780, 782, 783, 784). Податке о томе да је Димитрије Митриновић утицао на Николаја да напише ово дело даје у својој аутобиографији Стефан Грахам, који је био и Николајев и Митриновићев пријатељ (Упореди Stephen Graham, *Port of the Wonderful Scene. An autobiography*, London 1964, 192. Ослањајући се на ово дело, ову тезу је код нас посебно развио Предраг Палавистра. Упореди две његове студије: *Историја модерне српске књижевности* СКЗ, Београд 1986, 407–409, и *Дома и ујошја Димитрија Митриновића*, Београд 1977, 291). Грахам је био плодан енглески писац, поборник словенофилске идеје и зет Митриновићев. Владика Николаја је посебно ценио, што потврђује чињеница да га је касније посетио у Београду. Тада су заједно обишли и фрушкогорске манастире (Упореди: „О Епископу Николају“, *Порука* (1956) 36, 8). Он је Николаја и Митриновића упознао са енглеским интелектуалним круговима, чему је допринео и Јанко Ловрен, словеначки новинар, књижевник, преводилац и касније велики енглески слависта (Упореди: П. Палавистра, *Дома и ујошја Димитрија Митриновића*, 293). Грахам, Митриновић и Николај су ушли у кружок Р. А. Ороца и, како каже Палавистра, сате су проводили на заједничким вечерама у Dickens Chop House у Сохоу (Упореди: исто, 294), расправљајући о новом човечанству и новом хришћанству. Њих тројица су, у сарадњи са Јованом Цвијићем, Павлом и Богданом Поповићем и Антом Трумбићем, организовали у Лондону 25. јуна 1915. године изложбу Ивана Мештровића. Занесен утопијским идејама, Митриновић је стално истицао да њихово мало братство може да створи братство читавог човечанства. Предуслов за то је да раде на уједињењу Цркава и свих религија. Тако би придобили нове савезнике.

На иницијативу *The Daily Telegraph*, године 1915. у Лондону је покренута *Рајна библиотекa*. За ту едицију посебну књигу је припремио хрватски песник Срђан Туцић. Митриновић је написао епilog *Закопана блага*, где је изнео неке тезе на којима треба градити будућност, и доживео велику критику од Паула Севера. Под утицајем те критике њих тројица су покренули озбиљну едицију под насловом *Словенски свет*. У уређивачки одбор је требало да уђу Митриновић и Николај као представници југословенског одбора, Масарик у име Чеха, Лотословски у име Пољака, а Сергије Булгаков као представник Руса. Било је одлучено да Николај напише уводну студију *Хуманизам Словена*. За њом би ишле следеће студије: 1. *Основи христологије* од Соловјова, са предговором Булгакова, 2. *О свечовечанству* од Достојевског, са предговором Мерешковског, 3. *Хришћанска мисао Толстоја*, са предговором Митриновића, 4. *Достојевски као пророк словенства*, са предговором Николаја Велимировића, 5. *Пројаси света – философија и етика Александра Сјира*, са предговором Митриновића, и 6. *Јан Хус и чешко хришћанство* од Масарика (Упореди: исто, 299). Овај план није остварен. Једино је Николај 1916. године објавио неколико књига о словенском панхуманизму. Међутим, све ово говори какви су им били планови. Када се Николај вратио у Отаџину, Митриновић није одустао од својих утопистичких идеја. Он је 1926. године основао *Нову групу Европе* (*New Europe Group*) и био њен идеолог. У њеном програму се посебно истицала потреба међузависности нација, религија, раса и култура. Све ове чињенице доста поткрепљују тезу да је Николај *Речи о Свечовку* написао под утицајем, како сам каже, „свога учитеља“ Димитрија Митриновића, и да је то дело требало да буде теоријска подлога за програм на којем би се заснивао нови светски поредак.

– наставиће се –

Листајући пошту која ми је недавно стигла у канцеларију, са великом пажњом сам прочитао допис старешине Храма Светог Архангела Гаврила у Београду протојереја-ставрофора Илије Шмигића и његовог сапароха и сабрата јереја Горана Ђукића (бр. 10 од 22. јануара 2017. године) у коме су наведени оци написали:

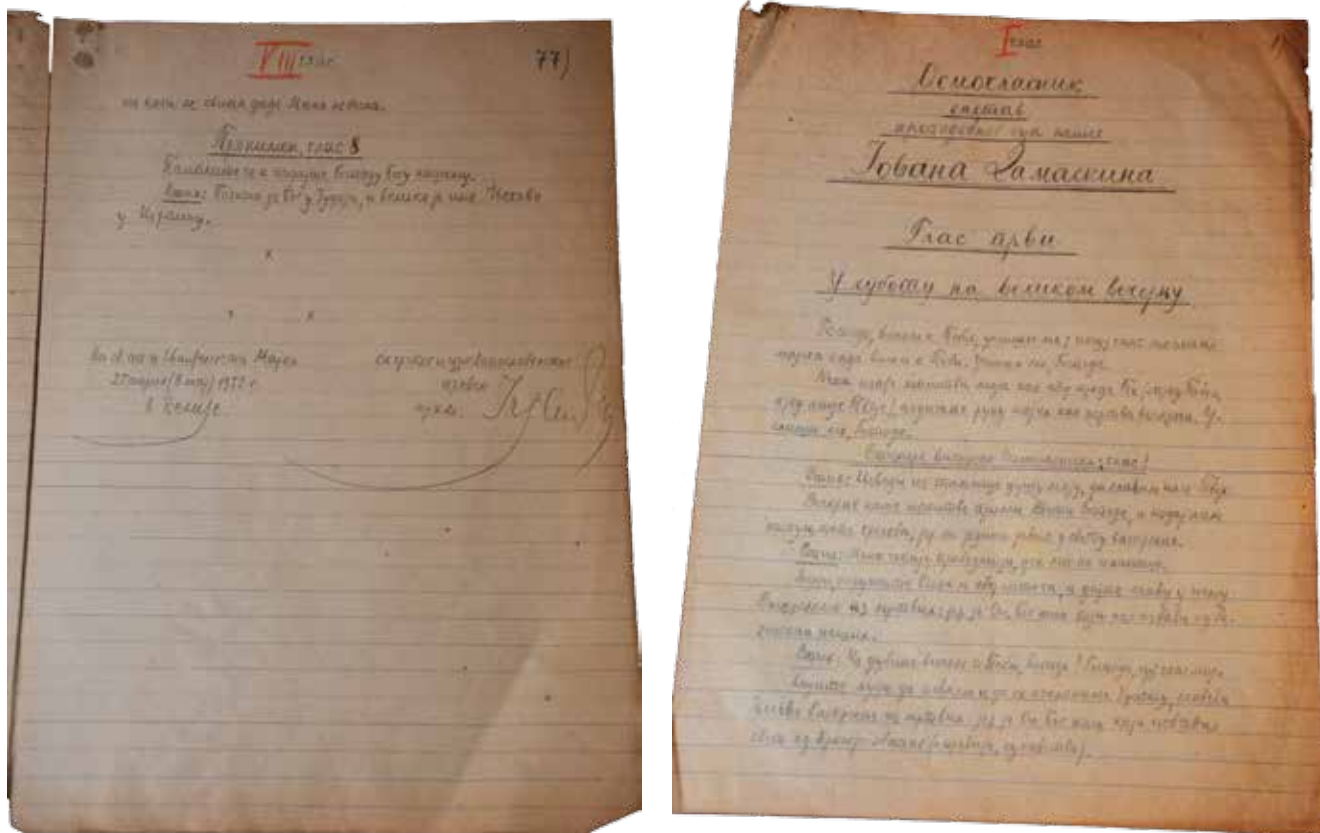
Архијерејском намеснику
Првој архијерејској намесништва
протојереју-ставрофору
др Владимиру Вукашиновићу, Београд

Високопочасни оче,
Храм Светог Архангела Гаврила поседује велику библиотеку која деценијама није сређивана, па са тим ни књиге нису биле заведене. По Вашој иницијативи и благослову смо кренули на тај подухват. Приликом уређивања библиотеке смо дошли до открића рукописа Св. Јустина Поповића. Наиме, ради се о преводу *Осмојласника* у свих осам гласова. Рукопис је одлично сачуван (...) садржи 77 страница. Уз овај акт прилажемо Вам рукопис на увид. Овим Вас обавештавамо о нашем открићу и молимо да то, уколико мислите да треба, обзнаните Црквеној јавности. С особитим поштовањем (...)

Морам да признам да ме је овај проналазак веома обрадовао, али ме није у истој мери изненадио. Он је само потврдио оно што годинама интуитивно слутим и закључујем на основу различитих чињеница – а када сам год у прилици пишем, говорим и чиним. Библиотеке српских епархијских центара, манастира, парохијских храмова, црквених општина и других црквених институција, осим невеликог броја изузетака, нису довољно пажљиво, добро и скоро инвентарисане, прегледане и описане. То показује и овај рукопис превода *Окшоиха* Светог Јустина Ђелијског „са грчког и цр-

У библиотеци Цркве Светог Архангела Гаврила у Београду пронађен рукопис Оца Јустина Поповића – превод *Осмогласника*

Прошјореј-сѣаврофор ѡроф. др Владимир Вукашиновић

квенословенског језика“ пронађен не у каквом овчарском манастиру или некој другој светињи у којој је блажени Старац живео, него у центру Београда.

Преподобни Отац Јустин је превео васкрсно богослужење *Осмогласника* током месеца априла и маја 1952. године у манастиру Ћелије, четири године након што је свој молитвени и богословски подвиг наставио да врши у овој светој обитељи.

Карактеристичним, читким и веома лепим рукописом, графитном оловком, забележио је да је први глас превео на Светлу суботу 25. априла 1952. године, други 29. априла, трећи 30. априла, четврти 2. маја, пети 4. маја, шести 5. маја, седми 7. и осми 8. маја 2015. године.

Није ми познато да ли је сачуван још неки препис овог Јустиновог превода. Уколико није, онда овај рукопис добија на већем значају. Уколико јесте, његов значај није у озбиљнијој мери умањен, пошто је овде реч о аутографу Светог Старца Јустина који ће, без сваке сумње, заузети значајно место у његовој заоставштини.

Рукопис сам, након што сам га прегледао, вратио у библиотеку Светоархангелског храма тамошњим паросима на чување. Овде описан случај треба да нас све подстакне да се са великом озбиљношћу посветимо нашим библиотекама. И то не само на локалном, него и на ширем црквеном подручју. Једна таква свеопшта, зашто да не – централизована ак-

ција, пружила би нам по први пут увид у потпуно стање библиотечног фонда Српске Православне Цркве. Важан за Цркву на територији данашње Републике Србије, тај увид ће бити још важнији за оне крајеве који нису у њеном саставу. Недавни ратови који су, између осталог, опустошили и преполовили и српске црквене библиотеке, показали су нам кобне последице немарног односа према њима. Како да знамо шта нам је из библиотека покрадено а шта уништено, када са сигурношћу у многим случајевима не можемо да кажемо шта се у њима налазило? Зато попис и идентификација књига нема само библиотечки него и политички, правни и идентитетски значај.

Нова Црква Св. Николе

Други век српске духовности у Хамилтону

Црква Светог Николе на Бартону у Хамилтону –
још једно духовно језгро православних Срба у источној Канади

З а Хамилтон кажу да је за Канаду оно што је Пећ за српски народ и Цркву у целини. У другом веку постојања православне српске заједнице на овим просторима, управо овај град остао је извор и узор духовног, културног и националног живота наших људи у Канади. Епархија канадска у овом граду има две парохије, а обе цркве су посвећене Светом Николи (о другој Цркви Светог Николаја било је речи у претходном броју *Православља*).

Бројна и Богу посвећена српска заједница у Хамилтону бележи већ сто година живљења у Хамилтону. Први Срби населили су се у овај град на обали језера Онтарио још давне 1904. године. Место за молитву убрзо су створили у једној приватној кући претворивши је у богослужбено место и ту су, мало касније, основали и своју парохију. Овако добра организација у скромним условима послужила је као модел и узор за касније оснивање бројних парохија сличног типа широм Канаде и на простору суседних САД.

У почетку, од свог доласка 1904. и од оснивања парохије 1913. године, овдашњи православни Срби су били при епархији Руске Православне Цркве. Тако је било све до 29. децембра 1917. године када је Епископ Мардарије (Ускоковић) извршио освећење прве Цркве Светог оца Николе, на углу улица Бич Род и Норткот у Хамилтону. Године 1920. црква је ступила под јурисдикцију Српске Православне Цркве.

У деценијама које су уследиле, посебно у годинама после Другог светског рата, хамилтонска српско-православна заједница је напредовала и проширивала се. Убрзо се оснива Коло српских сестара, Црквени хор, Српска школа и парохијско позориште.

Велелепна Црква Светог оца Николе у српско-византијском стилу саграђена је и освећена 1974. го-

дине, а осветио ју је Владика Иринеј (Ковачевић). Континуитет српско-православног битисања у Хамилтону настављен је под сводом овог духовног здања. Задржана су звона старе цркве, као и импозантна збирка руских икона која датира из 1907. године. Иконостас, богато изрезбарен у ораховини у Цркви Светог Николе рад је критских мајстора из радионице Аргирија Каврулакиса у Ираклиону на острву Крит из 1977. године, а задужбина Милке Стојанчевић. Из ове исте радионице стигао је и балкон за ложу хора. Унутрашњост цркве богато је живописана у периоду између 2001. и 2004. године. Фреске су дело оца Теодора Јуревича, руског свештеника и иконописца из Ирија у Пенсилванији. Верници са посебном наклоношћу клањају се чудотворној икони Богородице Хиландарске, чија копија је наручена и изграђена 2003. године поводом обележавања 90 година ове парохије. Ова икона, поштована широм хришћанског света, у Хамилтону стоји под прелепим циборијумом резбареним у Београду, од славоноског храста. Из исте београдске радионице су и сто за плаштаницу и улазна врата у цркву.

Црквено школска општина Светог оца Николе је велика православна заједница, која функционише као породица и сабира људе у нашој цркви. Људи се на овом месту међусобно познају, моле се једни за друге, учествују и доприносе неговању културне и духовне баштине својих предака. Чува се православно наслеђе донето из отаџбине, и то оно које упућује да се живи јеванђељски. Ова заједница увек је окренута потребама српског народа у Србији и у најтежим временима помагала је пуним срцем и душом. Под окриљем парохије стасале су генерације многих успешних и вредних радника, службеника, инжењера, просветних радника, лекара...

Стара црква

Ентеријер Цркве Св. Николе

Вл. Митрофан проповеда

Обележавајући недавно стогодишњицу постојања хамилтонске парохије, обележена је и стогодишњица заједнице, утемељене на живој вери Христовој, примеру како се живи у заједници, слози и јединству.

Планирана је прослава поводом освећења прве српске цркве у Хамилтону и источној Канади за 4. и 5. новембар 2017. године.

Парохијани се са посебним пијететом сећају својих предака, а посебна част у овој колонији се даје проти Ђури Вукелићу и његовој протиници Мари који су цео свој живот посветили за добробит ове парохије. О духовној бризи верника у овој парохији од 1996. године брине прота Војислав Павловић.

Бројни су појединци и организације који свакодневно доприносе животу ове хамилтонске заједнице. Да напоменемо само неке од њих: Црквени одбор на челу

Чланице Кола српских сестара са Патријархом Иринејем

Чланови Црквеног одбора са Вл. Митрофаном

У плану црква брвнара

На прагу обележавања стогодишњице освећења прве српске цркве у Хамилтону и источној Канади, парохијани се са поносом сећају прошлости и надају се још бољој будућности. Поводом овог јубилеја, у плану је изградња цркве брвнаре на Бинбруку.

Имање на Бинбруку купљено је још давне 1975. године, да би се Срби окупљали и чували веру, традицију и културу. До сада су на овом простору израђени и опремљени фудбалски терени, мали парк, ту је и споменик Дражи Михаиловићу, који су подигли Срби Онтарија. Велика жеља је да се на овом простору изгради и традиционална српска црква брвнара за коју постоји архитектонско решење, а која би била живи простор православне духовности. Архитекта је др Предраг Ристић.

Више информација о овој парохији доступно је на сајту цркве – saint-nicholas.info – nikoljnik.ca.

са Рајком Ђурђевић, који заједно са члановима црквене општине поклањају на хиљаде сати свог времена да би ова црквена општина била оно што јесте данас. Коло сестара деценијама уназад води бригу о овој црквеној општини. Без њихове жртве и помоћи не би могли постојати. Дугогодишња председница је била сестра Миланка Зарић, а сада је Милка Чулић. Српска школа коју води Александар Стошић. Фолклорна друштва у којима игра 140-оро деце и председница им је Јелица Чудић. Хором диригује сестра Деса. Чланови хора су сваке недеље у цркви и својим гласовима доприносе да Света Литургија буде што свечанија.

М. Симоновић,

коаутор шекспира је прота Војислав Павловић

– Нека питања из Старог Завета –

Филон Александријски, илустрација Андреа Тавета из 1584. године (извор: André Thevet, Les vrais portraits et vies des hommes illustres grecz, latins et payens, 1584)

Филон Александријски – тумач Писма

Проф. др Родољуб Кубаши

Филон је у много чему претеча хришћанске теологије и егзегезе. У основи би се могло рећи да је он више хришћански него равински. То показује и чињеница да су његов лик и дело очувани кроз хришћанску традицију.

Филон Александријски је рођен у Александрији око 20. пХ, и живео негде до половине првог века. Потичао је из угледне породице, која је имала значајан друштвени утицај. У младости је стекао високо образовање. Иначе, водио је миран и повучен живот, посветивши се читању и контемплацији. Одлично је познавао јелинску културну традицију. Као и већини интелектуалних људи тога

доба, близак му је био Платон. Такође је имао додирних тачака са стоицима, поготово по питању аскезе и морала. Извесно је да је читао и питагорејске списе, усвајајући нека њихова схватања о значају бројева. Истовремено, Филон је темељно познавао Писмо и библијска предања, био суботњи проповедник у синагоги. По свему судећи, није знао јеврејски. Грчки му је био матерњи језик, као и осталим је-

врејским савременицима који су живели у Александрији. Библијске текстове читао је у Септуагинтиној верзији. Велики број његових текстова је сачуван.

Ранији истраживачи су пренаглашавали Филонов јелинизам, у смислу његове превелике зависности од јелинске културе. Те су оцене претеране. Филон није био оригиналан мислилац у смислу да је осмислио логичан и кохерентан философски си-

стем или да се бавио философијом по себи. Сасвим је извесно да није ни имао такву амбицију. Још мање је био синкретистички настројен мислилац који је вештачки комбиновао библијске идеје и јелинску философију. Он је, заправо, био проповедник са изразитим осећајем за философију. У различитим контекстима је тумачио Писмо, пре свега Петокњижје, покушавајући да га протумачи у категоријама особеним за јелинску философску мисао. За њега се може рећи да је јелинизовани Јевреј, чији је начин мишљења више јелински, док је садржај вере библијски. Управо је то важан моменат за разумевање Филонове улоге и значаја за каснију богословску мисао.

Филон је као основ вере и идејног промишљања имао Петокњижје и остала библијска предања. Основна одлика његовог тумачења Писма било је то да се у тексту нађе дубљи смисао који се ишчитава „иза слова“. Такав приступ се иначе назива алегореза или алегоријско тумачење. Филон га је преузео од својих јелинских савременика. Познато је да су каснији јелински мислиоци хомеровске епове и друге старе митове тумачили алегоријски. Тако за неке од њих Хера није божанство него ваздух, Посејдон је вода, Аполон је ватра итд. Филон се нашао у сличној ситуацији. Наиме, требало је старосавезне сликовите исказе протумачити у дубљем смислу. У противном, многи библијски текстови би тадашњим образованим људима личили на митске приповести у којим се недовољно говори о Богу. Филон је на више места образлагао такав свој приступ.

Иако преузета из јелинске праксе, Филонова алегореза била је специфична у том смислу што је имао другачији однос према историји. Он је библијске описе сматрао реалним исто-

Филон је као основ вере и идејног промишљања имао Петокњижје и остала библијска предања. Основна одлика његовог тумачења Писма било је то да се у тексту нађе дубљи смисао који се ишчитава „иза слова“.

ријским догађајима, које треба схватити на продубљен начин. Јелински тумачи су занемаривали историчност митских приказа и у њима искључиво тражили дубље истине смисла и постојања. Филонова алегореза је посебно долазила до изражаја када се освртао на текстове у којима се о Богу говори на сликовит начин – антропоморфно. Бог као духовно биће није видљив телесним очима, тако да сликовите исказе о Богу треба схватити у пренесеном смислу. Он је сматрао да Бог није засадио дрвеће у Еденском врту у дословном смислу, него врлине. Такође и текстове у којима постоје извесне нелогичности треба схватити алегоријски. Кајин нпр. није основао град како дословно стоји у Писму него ново учење, јер коме и са киме је он градио град. У многим другим случајевима, Филон је изналазио дубље значење. Тако су четири реке из Едена четири врлине: разборитост, умереност, храброст и правичност. У оваквим тумачењима показује изразиту егзегетску луцидност, јер што је вода за телесни живот, то је врлина за духовни.

Филон је у много чему претеца хришћанске теологије и егзегезе. У основи би се могло рећи да је он више хришћански него равински. То показује и чињеница да су његов лик и дело очувани кроз хришћанску традицију. Јероним је још писао да је Филон „уврштен међу црквене писце“. Његова алегореза се у великој мери одразила на каснију

хришћанску егзегезу. Поготово су представници александријске школе, као што су Климент Александријски, Ориген и Дидим Слепи били склони таквом тумачењу. Алегорезу су у мањој или већој мери практиковали и Иполит Римски, Тертулијан, Методије Олимписки, Григорије Ниски, Августин, Максим Исповедник и други. Циљ је био пронићи у дубљи смисао. Из хришћанске перспективе гледано, алегоријско тумачење неких старосавезних реалија засновало се на идеји да се већ у Старом Савезу виде јасни наговештаји касније новосавезне стварности. Додуше, хришћански тумачи су више нагињали типологији, што код Филона није био случај.

Филон је био први велики тумач који је библијске списе тумачио у једној новој средини, а која је по много чему била различита у односу на свет у којем је настало Писмо. Био је то велики изазов, са којим се могао ухватити у коштац само проницљив теолошки ум. Филон је на задивљујући начин успевао да библијске Истине вере изрази у категоријама јелинске философије и културе. У теолошко-егзегетском смислу био је то велики искорак. Његовим стопама ће касније кренути велики хришћански богослови, чији ће теолошки ангажман добрим делом допринети да велику јелинску културу наткриле свештени сводови Цркве.

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

„Људи неуки и прости“ (Дап. 4, 13)

Проф. др Предраг Драгишиновић

У Делима апостолским читамо следећи одељак: „И видевши смелост Петрову и Јованову и знајући да су људи неуки и прости, дивљаху се, а препознаше их да су били са Исусом ...“ (4, 13). У Светом Писму Новог Завета неколико списа се приписује Јовану Заведејеву, а постоје и две посланице које носе име апостола Петра. Како је могуће да се они на овом месту карактеришу као „неуки и прости“ када су, по црквеном Предању, били аутори неколико новозаветних текстова?

Чињеница је да се на основу поменутог одељка у новозаветној науци неретко налази оправдање за оспоравање апостолског порекла појединачних новозаветних списа. То се догађа и због тога што ми у основи поседујемо мало историјски поузданих података из најраније апостолске епохе. Осим за апостола Павла и евентуално Еванђелиста Луку, готово да нема података о степену образовања и социјалном статусу аутора новозаветних текстова. Стога Дап. 4, 13 привлачи пажњу и неки ту-

мачи сматрају да се на основу овог стиха могу извести поуздани закључци у погледу образовања и социјалног статуса двојице великих апостола, и самим тим довести у сумњу њихово ауторство списа који им се приписују.

Закључак који неки истраживачи изводе из Дап. 4, 13 је да, сходно наведеном, апостоли Петар и Јован нису могли ни да читају, ни да пишу, нити на арамејском, нити на грчком, да су дакле били неписмени. То надаље имплицира да су били људи из веома ниског социјалног стале-

жа и као такви нису могли бити аутори нити једног новозаветног текста који им се приписује. Мора се, међутим, признати да је ово један исхитрен закључак који ишчитава много више него што је сама интенција текста Дап. 4, 13.

Најпре, текст Дап. 4, 13 не функционише као историјски извештај који читаоцима посредује један податак, већ се налази уткан у један специфичан наратив: апостоли Петар и Јован се налазе пред Синедрионом у Јерусалиму (4, 5–6) који их испитује о

Слике:

1. Сабор дванаесторице апостола, византијска икона из 14. века, Константинопољ (извор: ruicon.ru)

2. Велики Четвртак – Тајна вечера, икона из 12. века, Ватопед (Света Гора) (извор: ruicon.ru)

ономе што поучавају и што чине. Религијски ауторитети Израила су „кнезови њихови, старешине и писмознанци (ὑραρцатеῖς)“ (ст. 5). Текст 4, 13 надовезује се на један кратак говор апостола Петра у коме он пред Синедрионом снажно исповеда веру у Месију Исуса Назарећанина који је био распет и васкрсао, кога вође Израила нису препознале, а осим кога „нема другога имена под небом данога људима којим бисмо се могли спасити“ (уп. Дап. 4, 8–12). Реакција Синедриона је да ови људи поседују изузетну смелост и убедљивост речи, што јесте за дивљење, будући да су „неуки и прости“. Треба приметити да карактеризације да су апостоли „неуки и прости“ на нивоу приповедања нису подаци које приповедач даје читаоцима као историјске факте, већ констатација која у основи потиче од чланова Синедриона – то је њихово виђење ствари, а не приповедача Луке (мада он не види потребу да се од таквог виђења ствари дистанцира). У сваком случају, у Дап. 4, 13 користе се два појма ἀρράτιοι (неуки, необразовани) и ἰδιῶται (прости, непућени, лаици), којима се дочарава изненађеност чланова Синедриона који тако убедљиву и јаку реч нису очекивали. Нису очекивали, пре све-

га, зато што Петар и Јован нису имали формално образовање у тумачењу Писма, нити су на било који начин били професионални теолози са намештењем у храму. Нешто слично се помиње и у Јн. 7, 15, а односи се на Исуса: „А Јудејци су се чудили говорећи: како овај зна књиге, а није се учио.“ У том смислу су Исусови ученици у очима Јудејаца и сами морали бити неуки, а ето показују се врло вични тумачењу Писма. И у једном и у другом случају религијски ауторитети, професионални теолози и обучени тумачи Писма се чуде како је могуће да неко без формалног образовања и њиховог „благослова“ може тумачити Писмо. Из свега наведеног чини се да Дап. 4, 13 није текст који констатује чињеницу да су апостоли Петар и Јован били неписмени и необразовани. Циљ овог текста је да нагласи збуњеност и неспремност религијских ауторитета Израила да буду отворени да реч Божија може да се догоди тамо где окамењена религиозност најмање очекује. У том смислу, ἀρράτιοι на нивоу приповести функционише као супротност од ὑραρцатеῖς (уп. 4, 5, дакле 4, 5: 4, 13 као антитезе), при чему се званични писмознанци показују инфериорни у односу на апостоле који су ἀρράτιοι.

Надаље, што се тиче посведочености самог појма ἀρράτιοι у античкој рукописној традицији, он не подразумева нужно неписменост и самим тим низак социјални сталеж. Постоји једно занимљиво сведочанство из Фајума у Египту, где се на основу записа на једном папирусу види да неки Петаус (2. век после Христа), иако је спадао у ἀρράτιοι, то га није спречавало да службује у вишим друштвеним круговима и чак да буде сеоски писар!

О образовању и социјалном статусу Христових непосредних ученика је мало тога познато. То да су неки од њих били рибари у Галилеји, не значи да су били неписмени. У сваком случају, то се не може тврдити за све, нарочито не за оне који се касније јављају као посредни или непосредни аутори новозаветних текстова. Текст из Дап. 4, 13 свакако не може служити као доказ ниског степена образовања апостола и самим тим њихове припадности нижем социјалном сталежу. Да су пак апостоли, као и њихов Господ Исус Христос, од стране званичних јерусалимских религијских ауторитета сагледавани као формално некомпетентни теолози, сасвим добро одговара амбијенту раних суочавања јудаизма и хришћанства. ■■

Београдски ранохришћански мученици

Сахрана Светих Ермогена и Фортуната,
крипта базилике у Аквилеји

Свети ђакон Фортунат и чтец Ермоген

Ови светитељи неустрашиво су исповедали веру у Исуса Христа пред незнабожачким судијом, а имали су моћ и да молитвом истерују зле духове и руше паганске храмове.

Долазак цара Декија на власт, половином трећег века (250. год. н. е.), драматично утиче на, и до тог тренутка, јако тежак живот хришћана у Римској империји. Тражећи узроке за до тада невиђену у историји кризу која је потресала Рим, у царској палати је почело да се шири уверење да су за све невоље криви искључиво хришћани. Криви су јер не приносе жртве њиховим паганским боговима. Због тога, цар их проглашава главним непријатељима Империје. Са малим паузама, врхунац прогона настаје за време Диоклецијанове владавине серијом едиката, почевши од 303. год нове ере. По проценама појединих историчара ови царски декрети проузроковали су смрт 3.500 хришћана од шест милиона, колико се процењује да их је било почетком четвртог века. У богословским круговима сматра се да је баш овај сурови период дао већи део хришћанских мученика у двехиљадегодишњој историји свете Цркве.

Управо у таквом времену живели су и Свети београдски „сингидунумски“ мученици Монтан, његова жена Максима, чтец Ермоген, ђакон Фортунат, ђакон Донат и ње-

гов брат Венуст. У прошлом броју *Православља* описан је чудесан живот и кончина Светих Монтана и Максима. У овом броју откривамо помало заборављене странице из житија Светих мученика Ермогена и Фортуната, скидајући праšину са мање познатих историјских извора (Thierry Ruinart – *Les veritables actes des martyrs*, 1825, Dom. H. Leclercq – *Les martyrs*, 1921).

Из ових књига сазнајемо да је у Диоклецијаново време, у град Сирмијум (данашња Сремска Митровица) стигао судија и старешина Викторијан са циљем да заједно са члановима паганског свештенства крене у одлучан обрачун са хришћанима. У тим прогонима су, између осталих, били ухваћени и пред окрутног Викторијана изведени Свети Ермоген и Фортунат, чтец и ђакон, обојица из Сингидунума. Преносимо вам поједине детаље са суђења овим светим мученицима према већ поменутих историјских извора:

• „Старешина Викторијан: Ермогене, одговори ми, ти узимаш без сумње Христово име?

- Ермоген: Да, зовем се хришћанином.
- Викторијан: Која је твоја дужност као хришћанина?
- Ермоген: Ја сам од оних који имају обичај да читају Посланице народу.
- Викторијан: Које су то заповести које читаш народу и којима их подучаваш?
- Ермоген: То су побожне заповести и света подучавања Господа мог Исуса Христа, краља векова.
- Викторијан: И ко је Бог којег ти обожаваш?
- Ермоген: То је сам истинит Бог, Творац неба и земље и свега што постоји.
- Викторијан: Да ли то значи да наши богови нису истинити богови?
- Свети Ермоген смело одговори: Твоји богови су од дрвета и камена; они нису божански и не могу никога спасити.
- Викторијан: Ермогене, приђи и поклони се нашим боговима, иначе ћу те сурово казнити.
- Ермоген: Већ сам ти рекао да се нећу приклонити твојим немоћним, глумим и немим боговима...

Тада старешина нареди да га баце у затвор заједно са Светим Фортунатом. Чуvari су им ставили ланце и тако оковане спровели у тамницу.

Пролазећи поред једног идолопоклоничког храма, Христов војник Ермоген се прекрсти и запрети злом духу који се ту крио. У том тренутку, велики део храма се обруши и зли дух, излазећи из идола, уђе у Викторијанову кћер вичући: „Ако човек Божији кога сте бацили у тамницу не дође да ме ухвати, нећу изаћи одавде!“

Старешина чувши ове речи оде кришом до Ермогена и запита га да ли може да спасе његову кћер. Ермоген са смирењем одговори Викторијану да се девојка може спасити једино именом Исуса Христа, Сина Бога Живог и да ће, ако он поверује у Господа, његова кћер оздравити. Препредени судија није намеравао да поверује у Исуса Христа Спаситеља. Слагавши у свом срцу, он рече Ермогену да ће поверовати у Бога ако истера нечистог духа из његове ћерке. Свети војник Христов, знајући стварне помисли старешине, отворено му предочи да је схватио његову подлу игру, али да ће ипак спасити девојку због људи који су се ту сакупили. Тада Ермоген, клекнувши на колена пред окупљеним народом, наглас поче да изговара молитву и прославља Господа Исуса Христа. Потом устаде и стави руку на

младу девојку, наређујући именом Господњим да зао дух напусти њено тело и душу. У том тренутку нечисти дух изјури из судијине кћери и она паде као мртва. Ермоген подиже глас и поче славити Господа Исуса Христа који је дошао да је спасе. Старешина видевши спасену кћер која поче благосиљати Бога на небесима, намерно и безочно заборави шта је само пре неколико тренутака раније обећао Светом Ермогену. Викторијан поче убеђивати његову ћерку да су је спасили њихови пагански богови. Затим се окрете Ермогену и поново му нареди да приђе и поклони се идолима. Међутим, слуга Божији још усрдније и гласније прослави јединога Господа Бога пред окупљеним људима. Бесни старешина већ потамнелог срца и ума нареди да га завежу и са Фортунатом поново одведу у тамницу.

Нешто касније, пошто су их поново извели из тамнице старешина Викторијан још једном рече Ермогену, позивајући се на царску наредбу, да се приклони идолима. Свети мученик храбро и са ватреном вером одби да се повинује заповестима немилосрдног судије. Сад већ сасвим изван себе од беса, Викторијан нареди војницима да их одведу изван града и погубе. Када су стигли на губилиште, Ермоген се баци на колена и замоли Господа да прими његову свету душу. Тада им

ставише повез на очи и прво Ермогену одрубише главу, а затим и Фортунату. Када се овај крвави пир завршио, неколико храбрих хришћана је дошло на губилиште да узму њихова света тела како би их и достојно сахранили.

Шта се десило даље са култом и са моштима ових светих мученика? Велики број историчара то описује у својим истраживањима. Поменимо само нека од њих: *Dio-kletian und die Tetrarchie* – Alexander Demandt, стр.217, *Lexikon für Theologie und Kirche*, Josef Höfer, стр. 250, *Les origines chrétiennes dans les provinces danubiennes de l'empire romain*, Jacques Zeiller, стр.75, *Sirmian martyrs in exile* – Peter Toth. Ови истраживачи наводе да је крајем петог и почетком шестог века, пред најездом варварских народа, са ових наших простора започела велика миграција становништва у правцу данашње северне Италије. Спас од прогона пронашли су на просторима око градова Аквилеја и Градо.

У тим несигурним временима са собом се носило само најнеопходније и најдрагоценије. Мошти светитеља су свакако представљале драгоцености првога реда. Можда је управо та историјска околност, сеоба становништва и пренос моштију, пресудно утицала да култ ових светитеља не буде дубље до данас укоренен у православној традицији.

И заиста, следећи путоказе горе споменутих историчара, откривамо истовремено изненађујућу истину да се мошти ових светитеља налазе не тако далеко од ових простора, у данашњој северној Италији. На простору од Аквилеје до Гориције, заједно са градовима Чивидале (Cividale), Удине и Градиска (Gradiska), чувају се земни остаци ових праведника чија су имена заувек записана на небу у Књизи Живота коју свакодневно уређује сам Господ.

Свети Ермоген и Фортунат се прослављају 12. јула и 27. августа (пренос моштију).

Александар Цвешковић

Велики рат

Прокупље
1915. године –
повлачење српске
војске (извор:
muzejtoplice.org.rs)

Буна у сред рата

З. Нешић

Велике и значајне догађаје, као што је Топлички устанак 1917. године, историчари обично истражују у њиховој целини, покушавајући да проникну у узроке, да открију главне учеснике, да прикажу след збивања и да укажу на њихов ток и политичке последице. Они у том послу ретко кад стигну да сагледају и забележе разорну моћ зла обичног човека...

У Топлици и Косаници ратовање је некада било често и невољно занимање. У тој области, колевки слободарства, горштакци су јуначки бранили слободу, част, достојанство и праведовска огњишта. Око тих огњишта и данас живи прича о народној буни на југу Србије, о Топличком устанку 1917, када се народ дигао против насиља окупаторских немачких, аустроугарских и бугарских војски. Једини, у тада поробљеној Европи, побунили су се против регрутовања својих младића у бугарску војску, терора окупатора и намере Бугара да, регрутовањем способних Срба од 17 до 50 година старости, ове пошаље на фронт и натера их да пушке упере на рођену браћу.

По шумама и селима Копаоника најпре су се појавиле групе одметника. Међу њиховим предводницима убрзо се прочуо Коста Војиновић Косовац, резервни потпоручник српске војске, рођен у Смедереву 1891, студент Више трговачке академије у Бечу. У лето 1916, Коста Војиновић са својим комитским одредом пресеће и уништава аустроугарске

Централна манифестација обележавања 100-годишњице Топличког устанка (једини устанак у некој окупираној држави током целог Првог светског рата, трајао је од 26. фебруара до 25. марта 1917), одржана је у Прокупљу, 26. фебруара 2017. год. Испред споменика Топличким јунацима Владика рашко-призренски Теодосије служио је парастос, након чега је премијер Србије Александар Вучић положио венац на споменик устаницима Топлице.

жандармеријске чете на Копаонику, а када наредне зиме, тачније 13–26. фебруара, устаници ослободе Куршумлију, Војиновић проглашава устанак, чији пожар брзо прелази границе Косанице и Топлице и захвата Јабланицу, Расину и Понишавље. Ослобођени

су Блаце, Прокупље, Лебане, Медвеђа, Рибарска Бања, Сокобања, устаници су продрли и у предграђе града Ниша...

Ослобођена територија, са 13.000 устаника, није могла дуго да се брани. Устаници су под оружје мобилисали око 13.000

Из писма Светозара Појовића (мај 1917)

„Бугари су позвали све мушко људство у војску од 15 до 65 година, и одмах упућују на западни фронт. Затим су покупили сву децу од 13 до 16 година и упутили у Цариград. Овај вандалски поступак ових грозних Монгола изазвао је буну услед писке деце и њихових несрећних матера, у страшном раздражењу нападе на бугарске војнике каменицама те се одмах створи буна. Бугари подигоше на све раскрснице вешала и масу жена и деце повешаше; то још више узруја народ на буну те полете све на бугарске магацине, па се жене и људи дочепаше оружја и муниције прво у Прокупљу, а после у Лесковцу, Лебану, Врању, Власотинцу... И по свима селима под Бугарском. Данас ме ево у Гајтан-планини. Може бити када ово писмо будеш читао, да ћу ја бити покојни, али устанак се неће угуши-

ти, јер Бугари систематски раде на истребљењу наше нације. Двадесет и петог априла укрцали су у Белотинцу за железницу за Цариград 8.000 деце од 12 до 15 година. Многа деца су у путу скакала са воза и погинула. Позвали су све становништво на пелцовање, али место серума против богиња и колере они убризгавају мају од колере... Кад је ово тајно саопштио један чешки лекар, народ више није хтео долазити на пелцовање, већ је напустио домове и са децом се разбегао по планинама. Бугари онда подигоше вешала у Лесковцу на Ћуприји, у Белотинцу, у Власотинцу, у Лебанима, Нишу, Књажевцу и осталим местима и почеше вешати људе, жене и децу, истерујући и остале да гледају те страшне ужасе“ (Из фељтона А. Ђурића *Топлички устанак – нејач против силе и оружја*).

У селу Грџуру, где је Војиновић децембра 1917. дошао да прослави крсну славу, Старог Светог Николу, вођене су вишедневне борбе с Бугарима. Видевши да се нашао у окружењу окупатора, војвода се склонио у воденицу у Церовици. Да не би жив пао у руке непријатеља, последњи метак је сачувао за себе. На понуду непријатеља да се преда, одговорио је: „Часном српском официру не доликује да се жив преда. Ја се најмање бринем за свој живот, јер сам га жртвовао за свој род. И докле год не постанемо слободни, биће људи који ће ићи у народ и опомињати га да је време да се сам ослободи, па ако не буде Војиновића, биће других.“

војника, док су снаге Бугара и Аустроугара бројале око 35 до 40.000 војника. Удружене снаге окупатора, са пет дивизија, у крви су угушиле устанак, али и наставиле са жестоким насиљима у области Топлице, Косанице, Јабланице, Пусте Реке, Поморавља и Расине. Погром над становништвом ових крајева био је стравичан. У поткопаоничком крају горела су многа села: Сагоњево, Сеоце, Бело Поље, Мрче, Калиманци, Блажево, Коњува, Иричићи, Крчмаре... А у њима више десетина хиљада кућа... Бугарски војници су хладнокрвно затварали жене и децу у подруме и живе их спаљивали у њиховим домовима. У Нишкој епархији убијено је 158 свештеника. У току једне ноћи из Ниша

су на губилиште одведена 23 свештеника. Пуким случајем спасла су се само двојица, остале су побили и њихове лешеве спалили. Према подацима Аустријанаца убијено је око 20.000 цивила, највише жена и деце.

Горело је небо и земља, страдали су невини и нејаки на најсвирепији начин... Такав, да је Арчибалд Рајс, професор Лозанског универзитета, добровољац у Првом светском рату у српској војсци, зверства бугарске војске – у миру обичних људи, комшија, домаћина – према српском становништву први пут дефинисао као *теноцид* над цивилним становништвом.

О овим злочинима као и самом Топличком устанку, постоји мало података, а као главни извори

служе ратни дневници четничких војвода Пећанца, Војиновића, браће Милинка и Тошка Влаховића, попа Димитрија Димитријевића-Четника, Јована Радовића, Уроша Костића-Рудинског... Садржаји тих дневника никада нису пронађени у оригиналу, доступни су само преводи са немачког и бугарског језика јер су дневници доспели у руке окупатора након слома устанка. ■

ЋИРБАСТЕРС 2

ЋИРБАСТЕРС 1 ЈЕ РАЗБИО МИТОВЕ О ЋИРИЛИЦИ НА ИНТЕРНЕТУ!
ОСТАЛИ СУ САМО ТАНКИ ИЗГОВОРИ...

.срб

ИЗГОВОР БР. 1

„LAKSE MI JE DA PISEM OSISANOM LATINICOM...”

Сви савремени комуникациони уређаји имају могућност да се тастатура промени или прилагоди језику и писму корисника. Не мислите ваљда да се и све оне милијарде људи из нпр. Азије међусобно дописују на „ошишаној“ латиници? ;) Непознавање правила српског језика за транскрипцију страних речи се најчешће **скрива писањем речи у оригиналу**, па и зато многи више воле латиницу од ћирилице.

Шта значи када пише “Cicic”?

1: Цицић

2: Чичић

3: Ћичић

4: Чићић

Ваш коначни одговор је ???

ИЗГОВОР БР. 2

„ПО УСТАВУ СУ ОБА ПИСМА РАВНОПРАВНА...”

Та урбана легенда је потпуно нетачна, јер члан 10. Устава Републике Србије каже: „У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо. Службена употреба других језика и писама уређује се законом, на основу Устава.” А Закон о службеној употреби језика и писама у члану 1. каже: „У Републици Србији у службеној је употреби српски језик. У Републици Србији у службеној је употреби ћирилично писмо, а латиничко писмо на начин утврђен овим законом.”

Главни град Републике Србије је Београд.
Члан 9.

Језик и писмо
Члан 10.

У Републици Србији у службеној употреби су српски језик и ћирилично писмо. Службена употреба других језика и писама уређује се законом, на основу Устава.

Световност државе
Члан 11.

ИЗГОВОР БР. 3

„МЕНИ ЈЕ ТА ЋИРИЛИЦА ОДРАЗ НАЦИОНАЛИЗМА...”

Ћирилицу не треба злоупотребљавати као средство разрачунавања на националној, етничкој, верској, политичкој или било којој другој основи. То писмо је настало почетком 10. века и нема никакве везе са „национализмом” (појам настао тек у 19. веку), као ни са друштвеним уређењем, вером или идеологијом. Ћирилица, као таква, чак није везана ни само за Србију, јер се, као званично писмо, **користи у још десетак европских и азијских земаља**, па и као једно од писама у Европској унији.

ТЕМНИЧКИ НАТПИС, X/XI ВЕК

ИЗГОВОРИ ЗА НЕКОРИШЋЕЊЕ ћирилице на Интернету

ЋИРБАСТЕРС 2

ЋИРБАСТЕРС 1 ЈЕ РАЗБИО МИТОВЕ О ЋИРИЛИЦИ НА ИНТЕРНЕТУ!
ОСТАЛИ СУ САМО ТАНКИ ИЗГОВОРИ...

.срб

ИЗГОВОР БР. 4

„НЕ МОЖЕМО СА ЋИРИЛИЦОМ У ЕВРОПУ И СВЕТ...”

Омаловажавање ћирилице је непоштовање светских и европских стандарда, јер Унескова „Конвенција о заштити и унапређењу разноликости културних израза” каже да је **језичка разноликост основни елемент културне разноликости**, а њихова „Препорука за промовисање и коришћење вишејезичности и универзалног приступа сајбер простору” захтева **равноправно коришћење различитих језика и писама на Интернету**. У „Језичким смерницама за припрему верзије правних тековина ЕУ на српском језику” стоји: „Текст на српском језику пише се ћирилицом”!

ИЗГОВОР БР. 5

„ПА НЕ РАДИ ВАМ ТА ЋИРИЛИЦА У МЕЈЛОВИМА...”

Проблем ћириличног .СРБ домена и свих других (IDN) домена који нису на енглеском алфabetу, да адреса е-поште није функционална ако се корисничко име са леве стране знака “@” испише на нелатиничком писму, заправо је **технички проблем софтвера на мејл серверима**, а не самог IDN домена. **Листа софтвера који већ подржавају потпуне IDN адресе е-поште** тренутно обухвата: Outlook 2016, Gmail, Roundcube, phlyMail, postfix 3.0.4, Horde webmail, Centos 7.0...

Од:

моје@имепрезиме.срб

За:

ТВОЈЕ@имепрезиме.срб

ЋИРБАСТЕРС 2

РНИДС
Регистар националног
интернет домена Србије

.rs

.срб

domen.rs/cirbasters2

Изложба слика и фотографија у Галерији САНУ

„Сликари, ратници, сведоци“

Слике и фотографије настале у Србији од 1914. до 1918. године доступне су посетиоцима од 1. фебруара до 2. априла.

Ранка Мацаревић

У Галерији САНУ, 1. фебруара 2017. године отворена је изложба слика и фотографија насталих у Србији од 1914–1918. године под називом „Сликари, ратници, сведоци“, а поводом обележавања стогодишњице Првог светског рата. Ради се о обухватном истраживачком пројекту где је представљено преко стотину слика службених ратних сликара и скоро исто толико фотографија службених ратних фотографа српске војске, дописника, као и дела уметника учесника у рату. Пројекат приказује динамичну уметничку сцену Србије, која документује ужасе рата, а са друге стране досеже сликарски врхунац у избеглиштву. Изложбу су отворили министар културе и информисања Владан Вукосављевић, шеф одељења уметничке збирке Музеја савремене уметности Зоран Ерић и председник САНУ академик Владимир Костић. Они су посетиоце подсетили на значај ових дела, на тежину порука слика и фотографија, које на уметнички начин изражавају бол и патњу, прогонство и умирање Србије. Академик Костић је истакао да оваква поставка у њему буди посебно осећање потрешености, јер објектив и фокус фотоапарата прати драматични тренутак смрти.

На изложби која је отворена до 2. априла, посетиоци ће моћи да се сусретну са сликарима српске уметничке сцене 20. века и њиховим виђењем страдања у Великом рату. Изложени су радови Надежде Петровић, Косте Миличевића, Малише Глишића, Милана Миловановића, Милоша Голубовића, Владимира Бецића, Васе Ешкићевића, Живорада Настасијевића, Наталије Цветковић, Вељка Станојевића и многих других. Поставка је подељена у седам целина које постепено уводе посетиоца у тему. Ауторка целог пројекта је Жана Гвозденовић која је у тексту „Збогом, децо моја“ између осталог написала: „Сликарима је било званично одобравано кретање на бојишту као и бројним дописницима и фотографима из иностранства, да би се и у иностранству, путем масовних медија, ширила истина о жестокој српској борби за очување своје земље, као противтежа развијеној машинерији ратне пропаганде разрађеној у Аустроугарској...“

Посебан сегмент на изложби су 107 ратних фотографија од 26 аутора и неколицине чија имена нису позната. Поставка је подељена у две целине. Прву целину чини 12 најрепрезентативнијих фотографија: *Пешар I Карађорђевић најушша шеришорију Старе Србије, Плава Гробница, Кроз Албанију, Смрт у Албанији...* Другу целину чини 95 фотографија са темама бомбардовања, портрета, пробоја, смрти и ослобођења. Формацијско звање ратни сликар постојало је у српској војсци још у време Балканских ратова, али Упутом војводе Радомира Путника који је донет 1914. године су први пут у рату уведена правила за снимања на терену и документовање снимака. О овоме је детаљније писала ауторка овог сегмента на изложби, Милена Марјановић у тексту „Историја у жаришту објектива“. Изложбу прати вишејезични каталог са студијским текстовима на српском, енглеском, француском и руском језику. ■■

Приповетка и опера „Еро с онога свијета“

др Александар Раковић

Вук Стефановић Караџић (1787–1864) је у Бечу објавио две збирке приповетки које је сакупио: *Народне српске приповијешке* (1821) и *Српске народне приповијешке* (1853). После његове смрти објављена је у Бечу и трећа: *Српске народне приповијешке* (1870). У првој и трећој књизи су се налазиле шаљиве народне приче „Еро с онога свијета“, „Еро и Турчин“ и „Еро и кадија“. Еро је српски сељак, из ужичког краја, који мудрошћу и духовитошћу увек успева да надмудри Турке. Еро, такође, може бити и шаљиви надимак за српско становништво у географском опсегу од источне Херцеговине до Старог Влаха у Србији. У сваком смислу, Еро је Србин који живи на најшире омеђеном православном херцеговачком простору.

Према шаљивој причи „Еро с онога свијета“, хрватски књижевник Милан Беговић (1876–1948) спевао је либрето за комичну оперу у три чина хрватског композитора и диригента Јакова Готовца (1895–1982) која је носила истоветан наслов – „Еро с онога свијета“. Беговић је, овог пута, радњу опере ставио у родну Врлику из које пуца поглед на Динару. Радња опере је, дакле, измештена из српске Херцеговине у Далматинску Загору. Готовац је оперу компоновао скоро три године (10. октобар 1932 – 8. мај 1935).

Аутори су инспирацију за музику и либрето нашли у фолклору југословенских народа од Далмације до Косова. Опера је тиме носила југословенски карактер што је у складу с временом у којем је настајала, у Краљевини Југославији, у време државне идеологије интегралног југословенства. Изведена 2. новембра 1935. у Хрватском народном казалишту у Загребу. Опера је играна и на чешком језику у Народном позоришту у Брну (Národní divadlo Brno), у Чехословачкој, од 28. новембра 1936. до 16. септембра 1937. под насловом „Ženich z onoho světa“.

Када је реч о српским позориштима, опера „Еро с онога свијета“ је у Народном позоришту у Београду први пут изведена 17. априла 1937. У Српском народном позоришту у Новом Саду „Еро с онога свијета“ премијерно је игран 1948, а на сцени Народног позоришта у Нишу први пут је изведен 1957. године.

У Српском народном позоришту у Новом Саду „Еро с онога свијета“ је после 1948. имао још две поставке. Последња поставка у Српском народном позоришту је трајала од 2003. до 2016. У сезони 2016/2017. на репертоару Српског народног позоришта у Новом Саду нема опере „Еро с онога свијета“.

Насупрот томе, у хрватским народним казалиштима у Загребу, Осијеку и Сплиту, опера „Еро с онога

Опера „Еро с онога свијета“, Српско народно позориште у Новом Саду (фото: Миомир Ползовић, snp.org.rs)

свијета“ знатно се, много чешће, изводи него у српским позориштима. У Републици Хрватској ова опера се сматра националним обележјем и драгуљем хрватске културе.

Интересантна је и судбина аутора комичне опере „Еро с онога свијета“ Милана Беговића и Јакова Готовца. Наиме, Беговићу је након Другог светског рата суђено за сарадњу с усташким режимом у Независној Држави Хрватској, а његова смрт (1948) стога није могла бити јавно објављена у социјалистичкој Југославији. С друге стране, Готовац је био добитник два највиша признања у социјалистичкој Југославији: награде за животно дело „Владимир Назор“ (1964) и највише државне награде Антифашистичког већа народног ослобођења Југославије, награде АВНОЈ-а (1972), која је додељивана у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији.

На судбинском расцепу који је настао у животима ове двојице сарадника огледа се и данас однос према опери „Еро с онога свијета“ у Србији и Хрватској. Говоримо, наравно, о времену после распада социјалистичке Југославије. Док се у Србији подвлачи да је то „до данас најизвођеније дело јужнословенске музичке литературе“, у Хрватској кажу да је то „до данас најизвођеније дјело хрватске музичке литературе“. Иако је увек незахвално говорити о поделама у култури, управо у случају опере „Еро с онога свијета“ видимо да око овог великог дела има суштинских неслагања. Реч је о типичним поделама на постјугословенском простору, поделама које корен имају у малим разликама, али које се нажалост показују као непремостиве.

Културолошки рукопис опере „Еро с онога свијета“ мора бити југословенски упркос томе што тако не мисли хрватска културна јавност. Нико не доводи у питање да су ово оперско ремек-дело створила двојица Хрвата, али не сме бити доведена у питање ни чињеница да је то учињено на основи српске народне приповетке коју је записао Србин Вук Стефановић Караџић. Притом, карактер овог оперског ремек-дела не може бити издвојен из југословенског контекста у којем је настао јер „нико не може да прескочи своје време, као што нико не може да прескочи своју сенку“. Немамо никакву намеру да хрватској култури било шта оспоримо, али очекујемо да наши суседи то не оспоравају ни српској култури. Опера „Еро с онога свијета“ јесте заједничка културна баштина. ■■

Светогорци у Београду – отац Јустин Симонопетрит пријатељ Србије

Гојко Субошић

– Реч на отварању изложбе фотографија и графика
„Света Гора. Атос“, 9. августа 2016. г. –

Сваки долазак Светогораца је за нас празник, а то није само израз поштовања према свету у којем они живе, већ и израз захвалности што брижно чувају предање које им је поверено. Та веза са Светом Гором, за нас дуга преко осам столећа, имала је различите видове од часа када су Свети Сава и Немања обновили стару византијску светињу за монахе свога рода и са наследницима до свога краја помагали духовни живот светог полуострва. Знамо и како је било касније, када су након пада под османску власт, заштиту атонских светиња преузели господари Влашке и Молдавије, а у столећима која су уследила руски цареви и бољари. Зато је Света Гора препуна сведочанстава о даровима, од времена Немањића до последњих изданака Романових, од драгоцености до скромнијих уздарја монаха који су их подсећали на свој живот и молитве које за њихово здравље упућују Свевишњем.

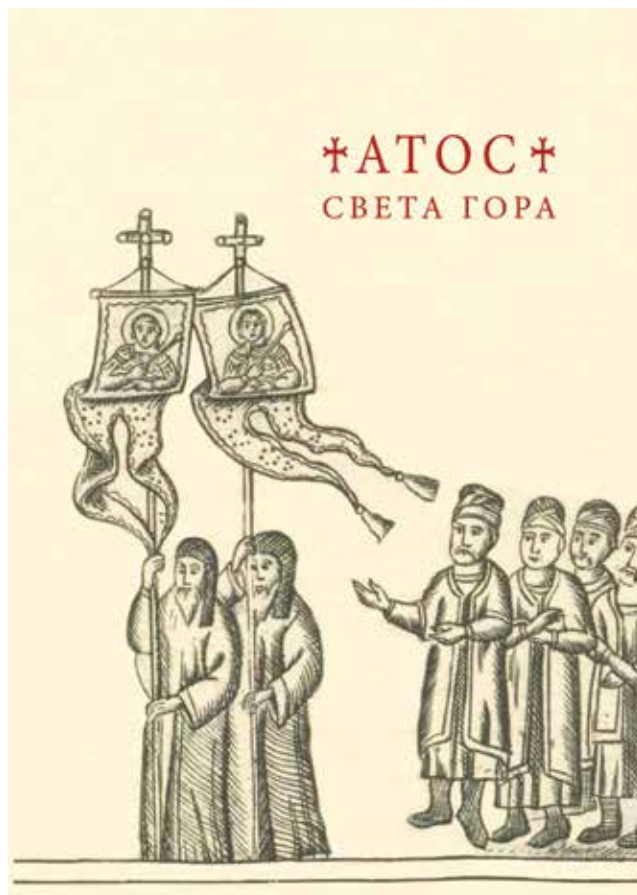
Данас су нам, овде, Светогорци донели прегршт примера тих додира, непрекидног струјања у православној свету које не престаје да траје. Пред нама је живо сведочење о изгледу и житељима духовне заједнице од часа када је камера почела да бележи, најпре на стаклу, импресивне ликове стараца у њиховом живописном изгледу, са занесеним погледима, до свечаности на које су се окупљали о празницима или приликом доласка владара, домаћих и страних. Једна од њих – посебан је тренутак да то кажемо – забележила је и краља Александра Обреновића, првог српског владара у новом веку, који је посетио Хиландар на повратку из Атине, са обновљених, такође првих у новом веку, олимпијских игара 1896. године.

А која су то сведочанства, откуда она и где се чувају? Старине Свете Горе, оне које нису откупљиване или једноставно разграбљене, и на самарима одношене – често без јасно забележеног порекла, а данас су у великим библиотекама и ризницама Европе – привукле су пажњу и све сигурније се проучавају још од претпрошлог, а нарочито током прошлог столећа. Временом, збирке су добијале бољи изглед, а

публикације ово светогорско благо чиниле приступачнијим. Срећни смо што млађи нараштај монаха има разумевања за наслеђе и што му, упоредо са духовним обавезама, посвећује пажњу.

Изузетно место у томе има – у томе је и одговор на малочас постављено питање – братство чији су нам представници овде донели део свога вишедеценијског труда. Морам да прикажем сплет изузетних околности који је то условио. Стари запуштени манастир Симонопетра чије се здање уздиже високо над морем, испод сурог масива Атоса, до седамдесетих година прошлог столећа је таворио, настањен малим бројем калуђера и угрожен, све до тренутка када се у њему обрела братија са оцем Емилијаном из манастира Преображења у Метеорима. Међу њима је, тек примивши постриг, био јеромонах Јустин који је међу нама и чини нам част. Нека му не буде неугодно ако кажем да је најобразованија и свакако најрадозналија појава међу монасима на Атосу, којих је и данас, ваљда, близу две хиљаде. А занимање и искуство је понео из манастира Преображења, најстаријег и најбогатијег старинама који је основао „отац Метеора“ Атанасије, а за нас је посебно значајан што је први велики храм у њему изградио монах Јоасаф, последњи члан династије Немањића, Јован Урош, који је наслеђени царски престо у Тесалији после неколико година напустио и овде се повукао.

Као дечак, одрастао у подножју метеорских литица, и наш отац Јустин се овде удаљио и рано, као искушеник и затим монах, почео да осматра и проучава уметност у стаништима на недоступним стенама. То је могао, још витак, пењући се уз њихове глатке и стрме литице, користећи несигурне и опасне лесте које су отшелници звали „лествице ветра“. Из Метеора је, дакле, у манастир Симонопетру, задужбину деспота Јована Угљеше на југу Атоса, отац Јустин пренео своје занимање за прошлост, претражујући затурене оставе и запуштене келије у којима је још било остатака прошлости. Међу њима, чести су били графички листови са изгледима Атонског полуострва, његовим манастирима и испосницама,

расејаним по обали и падинама дугог полуострва. Сабрао је отац Јустин ове графике, њих преко 1000, различитих и на разне начине занимљивих, који су са већом или мањом тачношћу, али увек живописно представљали Свету Гору у некадашњем виду. И све то он данас чува, брижљиво похрањене, у посебној, уређеној збирци у склоњеном простору у кругу келије манастира Симонопетре у Кареји. Ово што нам је донео, разуме се, тек је незнатан исечак из богатог фонда, отргнутог и спасеног од заборавља. Представља их овде, нама који знамо шта су графике и које је њихово место у дослуху између верника и пастве, дародаваца и смерних који представљају своје постојање, оних који воде духовни живот и оних који тај живот поштују и помажу. А тај њихов живот, са обитавалиштима, култовима, богослужбеном праксом и обичајима, представљан је живо, рекли бисмо, дечије наивно и духовито.

Не бисмо, међутим, смели ово обраћање угледном представнику Свете Горе закључити само изразом захвалности, а да се не сетимо и не тако давне јединствене доброту коју нам је указао у времену скрбном, најгорем од свих, када смо били засипани гранатама. Са Атоса се тада огласио отац Јустин вешћу да са сабраћом креће ка нама да нас охрабри. И стигли су са камионима помоћи – сâм прот са игуманима и представницима двадесет манастира. А то је, колико ме историјско памћење служи, било први пут после пет столећа, тачније августа

ЛИКОВИ И ДОГАЂАЈИ СА СВЕТЕ ГОРЕ

ФОТОГРАФИЈЕ

из збирке Светогорске Фототеке

Инок Архимандрит Гаврило, игумен Дивнијевског манастира (1896-1985) и Монах Григорије Восточнић (1920-1972)
Воскрес, Украина Света Гора са сељацима, 1985-86, Кареја

1517, када су прот и свих двадесет игумана стигли у Влашку да увеличају освећење цркве Куртеа де Арђеш, велелепно здање војводе Матеје, које је у православно градитељство унело нов дух. Ако знамо да прот Свете Горе, као ни дужд млетачки ни кнез дубровачки у време своје власти нису смели да напусте тло републике којом су управљали, питамо се сада, хладне главе, да ли су у људској жељи да нам помогну атонски монаси били прекршили столетна правила, напустили врт који им је Богородица подарила и дошли овде у пределе Ада.

А сада, погледајмо те исечке из прошлости које су нам Светогорци припремили у част 23. Међународног конгреса византолога. Захвалност што се то могло остварити у просторијама Конака кнегиње Љубице дугујемо Музеју града Београда и посебно госпођи Татјани Корићанац, без чије личне подршке то није било могуће. Уз њу је предано у свему био колега Предраг Ђидић. А сарадници и пријатељи оца Јустина који су у послу срдечно помагали добро знају да и на њих са топлином мислимо. Хвала им свима. ❖

Са вером у Бога

Владимир Коларић

„Завештање“ (2016);
трајање: 90 минута;
режија: Иван Јовић

Документарни филм „Завештање“ (2016) редитеља Ивана Јовића настао је на основу 450 сати снимљених сведочења близу стотину сведока и жртава геноцида над Србима и Јеврејима у Другом светском рату на територији Независне државе Хрватске.

Овај деведесетоминутни црно-бели филм нема наратора, експерата-коментатора, нити садржи архивски материјал или доснимљене игране секвенце-реконструкције, већ је састављен искључиво од исказа које су преживели сведоци – у време погрома деца – давали пред камерама филмске екипе.

Архивски значај овог четворогодишњег и, при томе, од државних институција независног пројекта је неспоран, и филм је само један његов део, али у смислу значаја за развој културе сећања и колективну свест свакако пресудан.

Филм стога није само збир исечака из знатно обимнијег материјала, већ независно и самостално дело, структурирано како хронолошким принципом, тако и идејом неизрецивости преживелог како индивидуалног тако и колективног страдања.

Идеја аутора филма је била у томе да нагласи лични и искуствени аспект страдања, максимално поштујући интегритет сваког сведока, уз наглашавање потребе да сећање на ово страдање библијских размера не буде, речима самог аутора, фиксирано само на представи „Великог петка“, него да у себе укључи и идеју и доживљај Васкрсења, као личне и колективне обнове, живота који се, упркос свему, наставља.

Својеврстан аскетски принцип не обележава овај филм само на плану изражајних средстава и филмског језика, већ и на плану рецепције, с обзиром да његова интенција није у изазивању „страствености“ нити идеолошких схематизација било које врсте, већ у једној одговорности „погледа“, спремности да се у истину гледа отворених очију, једним индивидуалним страстима и колективним заносима што мање помућеним погледом. Једним погледом толико мало „посредованим“, да изгледа као учествовање само.

Међу сведоцима-учесницима у филму је и наш преминули философ Жарко Видовић, чије у књи-

гама и предавањима изречене лекције о личности човековој која се „као могућност преображаја јавља само у тренуцима кад је човек понесен сећањем на трансценденцију и кад тим сећањем тежи поновном догађају те трансценденције“, истини битија као „суштини суштог као микрокосмоса“, у суочењу са којом једино и може да „настане дух“ – од кључног су значаја за разумевање овог филма. Али ништа мање, јер овде је ипак реч о историји и сећању, да је историја „постојање једне конкретне духовне заједнице и истовремено слика тог постојања“, као и „континуитет једне заједнице која кроз векове уме да сачува свој идентитет“, при чему се историјска свест заједнице „јавља само као духовно искуство личности, сећање личности на таква (трагедијска и литургијска) очишћења, од којих онда настају и поистовећења. (...) Заједница се у свом идентитету јавља васкрсавајући“.

Филм „Завештање“ Ивана Јовића је најзначајнији српски филм 2016. године. ■■

НА ПБФ У БЕОГРАДУ

Теологија мисије

У понедељак, 13. фебруара 2017. године, на Православном богословском факултету Универзитета у Београду, гостовао је др Панделис Калаицидис. У оквиру свог гостовања, др Калаицидис одржао је семинар за студенте на тему „Крштењска и етно-културална заједница“. Истога дана, у 19 часова др Калаицидис у амфитеатру ПБФ одржао је предавање на тему „Православна теологија мисије: суочавање са изазовима глобалног света“.

Предавање је одржано на енглеском језику, а присутни су добили одштампани превод предавања на српски, што је умногоме олакшало праћење излагања др Калаицидиса. У свом обраћању он се укратко осврнуо на својеврсно потцењивање мисије и мисионарског рада својствено савременом православном богословљу, и указао на одређене неуспехе православне мисије која је, између осталог, угрожена свођењем помесних Православних Цркава на националне установе. Додатни проблем на који је др Калаицидис скренуо пажњу јесте и скоро ексклузивно православно право на онтолошки језик, који савремени православни богослови обилато и тријумфалистички користе, игноришући чињеницу да се више не налазе у дијалогу са хеленском филозофском мишљу већ са савременим светом. Према излагању др Калаицидиса, игнорисање језика савременог света и конкретних култура којима се православне мисије обраћају, уз истовремено инсистирање на онтолошком језику, такође осујећују успех савремених православних мисионарских напора.

По завршетку предавања уследила су и питања присутних, усредсређена на савремене теме – богословске парадигме наслеђене из прошлости, савремено опонашање византијских и прошлих модела, место жене у Цркви, ру-

Прослава Св. Саве на Кембриџу

Дана 27. јануара 2017. године, група од око тридесетак студената окупила се у просторијама Тринити колеџа како би прославили Светитеља Србије и српског школства. Сву организацију овог догађаја водило је Српско друштво Универзитета у Кембриџу.

Док су неки месили славски ко-

лач, група студената пошла је до Лондона. Основни повод одласка за Лондон била је жеља студената да присуствују Св. Литургији у цркви посвећеној Св. Сави, а потом повратак са свештеником који је по договору требало да дође до Кембриџа и пресече славски колач.

На наше изненађење и велику радост у Храму Св. Саве служио је Владика британско-скандинавски Доситеј. После завршетка Св. Литургије пришли смо да узмемо благослов од Владике и да се упознамо. Када је чуо ко смо, одакле смо и који је разлог нашег доласка у Лондон, истог тренутка је одлучио да нас заједно са свештенством посети на нашем Универзитету и пресече нам славски колач.

У повратку су наша срца горела. Владика је стално понављао да му је драго што је до једног од најпрестижнијих Универзитета у свету у мислима и срцу заједно са нама допутовао и Св. Сава. Сечење Славског колача било је молитвено, величанствено и са пуно радости, иако смо у том тренутку били хиљадама километара далеко од домовине.

Даће Бог да ово буде један од првих у дугом низу сличних догађаја, и да ће се Св. Сава овде славити још дуго након што ми дипломирамо. Амин!

Јован Јовановић

Српско друштво Универзитета у Кембриџу

кополагање жена... Одговоре др Калаицидиса са енглеског језика преводио је ђакон доц. др Здравко Јовановић.

ГРУЗИЈА

Рукопис за „Памћење света“

Један древни грузијски рукопис који садржи Јеванђеље можда ће ускоро бити унет у Унесков регистар културне баштине. Научници из грузијског Народног архива су недавно открили да се на том рукопису испод садашњег видљивог слоја налази неколико старијих слојева. Испоставило се да је овај текст заправо палимпсест, односно, првобитан текст Светог Писма је био избрисан и саструган, па је на том месту исписан нови текст.

Приликом проучавања пергамента откривена су три слоја. Прва два слоја су написана Нускхури писмом које се први пут појављује у деветом веку, док је трећи на-

писан Асомтаврели писмом, најстаријим грузијским писмом које је настало још у петом веку. Оба ова писма се користе искључиво у Грузијској Православној Цркви.

Два новија слоја су копије Светог Писма које је урадио један од грузијских најпоштованијих сватаца, Св. Георгије Мтацминдели, познат и под именима Георгије Ивиронски и Георгије Атонски (1009–1065). Он је био грузијски монах и аутор духовних текстова и превео је неколико издања Светог Писма на грузијски језик – представљао је спону између Грузије и Византије. Научници се и даље баве проучавањем трећег слоја.

Овај рукопис у Народни музеј Грузије стигао је 1924. године – из Цркве Мајке Божије која се налази у селу Ториза у региону Гори, око 90 км западно од Тбилисија.

Рукопис је предат на разматрање како би био унет у Унесков међународни регистар „Памћење

света“. Године 2011. је око 1000 византијских рукописа из Грузије уписано у овај Унесков регистар.

Извор: www.pravoslavie.ru

У БЕОГРАДУ

Страдања СПЦ у Лици 1941–1995. године

Са благословом Патријарха српског Иринеја, у навечерје празника Св. Трифуна, 14. фебруара 2017. г., у крипти храма Светог Саве на Врачару у Београду отворена је изложба под називом „Страдања Српске Православне Цркве у Лици од 1941. до 1995. године“. Изложбу је отворио Епископ топлички Арсеније, викар Патријарха српског и настојатељ Храма Светог Саве у Београду.

На отварању изложбе говорили су г. Невенко Влаисављевић, аутор изложбе, и др Вељко Ђурић Мишина, српски историчар специјализован за историју Српске Православне Цркве, проучавање геноцида и холокауста, као и модерну историју Западног Балкана, тренутно в. д. директора Музеја жртава геноцида у Београду.

Овом приликом Владика Арсеније је истакао: – „Када помислимо на сва страдања која је преживео српски народ и Српска Православна Црква у Независној Држави Хрватској која су људском разуму непојмљива, крв се леди у жилама, а уста постају безгласна и не постоје речи којима се она могу описати.“ Владика је подсетио на речи патријарха Германа изговорене приликом освећења обновљене цркве у Јасеновцу 1984. године – да је то било једно од оних времена за које је Спаситељ рекао: *Доћи ће време када ће сваки који вас убије мислићи да Боју службу чини...*

Владика је, такође, рекао: – „У Независној Држави Хрватској од 1941. до 1945. године Српска Православна Црква и њено свештенство и српски народ доживели су голготу историјских размера. Од усташког терора страдала су четири епископа, 171 свештеник,

Знање и одговорност

Драган Вукић добитник Вукове награде за 2016. годину

У Председништву Републике Србије уручене су 8. фебруара престижне Вукове награде Културно-просветне заједнице Србије за 2016. годину. Ово значајно признање се додељује већ пуне 53 године, како стоји у Правилнику о установљавању и додељивању Вукове награде, појединцима, установама културе и организацијама на ширењу културе, просвете и науке.

Међу прошлогодишњим добитницима био је и Драган Вукић, уредник новина српске Патријаршије *Православље* од 1983. до 1990. године, а од 1991. управник „Доброчинства“, поклоничке агенције Српске Православне Цркве.

Како стоји у образложењу жирија Вукове награде, Драган Вукић је „пре тридесетак година повео прве ходочаснике тада забитим путевима до српских манастира, тих камена међаша српске духовности, културе и писменост... Убрзо потом кренуо је на изворе духовности – до царског Константиновог града на Босфору – Цариграда. Са посебном осетљивошћу познаје и разуме сву комплексност прожимања култура и религијских формација на простору јудео-хришћанске цивилизације, са судбинским ослонцем на Свету земљу, Свету Гору, Константинопољ. Откривао је и тумачио духовне вредности и лепоте Бугарске, Мађарске, Румуније, Грчке, Египта, Јордана... У верском туризму поставио је високе професионалне стандарде.

Његове бројне студије, а нарочито дело капиталног значаја *Цариград – око васељене*, живе на његовим ходочашћима и ходољубљима, где надахнуто објашњава сву лепоту и драму света у којем живимо. Аутор је више стотина чланака и учесник бројних радио и ТВ емисија.

Захваљујући истанчаном осећању Драгана Вукића за династију Немањића, преко две деценије се у Задужбини Илије М. Коларца обележава дан оснивача те династије, Св. Симеона Мироточивог, делима врхунског уметничког и научног домаћаја“.

неколико стотина хиљада невиних мушкарца, жена и деце, срушено око 450 цркава, а око 800 опустошено и оштећено.“

Извор: ТВ Храм

У ЛУБЉАНИ

Хришћанство и психотерапеутика

Протојереј-ставрофор др Милош Весин из Чикага био је 17. фебруара 2017. године гост „Љубљанских духовних вечери“, у организацији Црквене општине у Љубљани и Културно-просветног

центра „Свети Кирило и Методије“, и том приликом одржао је предавање на тему „Хришћанство и психосоматика“.

Госта из Америке је љубљанској публици окупљеној у Парохијском дому представио Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, који је рекао да је отац Милош, поред тога што је свештеник у Чикагу и професор на Богословском факултету у Либертивилу, где предаје пастирску психологију и омилитику и води студентски хор, пре свега свештеник и сведок Јеванђеља Христовог и речју и делом. Митрополит је навео да је он у јавности познат по својим текстовима и беседама, али и да је један од оних који је често био посредник између многих добрих људи из Америке и наше Цркве и

Захваљујући се на овом високом признању и задовољству да се налази у друштву тако еминентних личности које су кроз деценије добијале награду која носи име Вука Стефановића Караџића, Драган Вукић је истакао:

„Деценијама идући Вуковим стазама од Тршића, Шишатовца, румунских земаља, Бугарске до Будима, Пеште и Сентандреје пратила ме његова сен и имао сам част да онима који су са мном ходочастили кроз простор и време српске културе и духовности говорим о Вуку. Говорио сам о њему са љубављу и поштовањем, са великим дивљењем.

Идући Вуковим путем значити ширити културу, образовање и науку на српском културном простору. Награду примам као велико признање за мој скромни допринос у ширењу културе, али у исто време као и велику одговорност и обавезу да на том путу останем до краја живота. Само тако ћу се показати у потпуности достојан награде и моћи стати поред оних који су је добили пре мене.

У исто време обавезан сам да својим ангажманом, као и сви добитници, штитим углед и значај награде као једне од највећих у нашем роду, како плиме и осеке које померају све вредности, па и награде не би и њу дотакле.

Један је Вук Стефановић Караџић, његов живот и дело су златним словима утиснути у летопис српског народа. Награда је одсјај његове величине и славе и најлепше одличје онима који су се удостојили да је понесу.“

народа, као да су бројни наши сународници помогнути управо посредством оца Милоша.

Уследило је, потом, скоро једноипочасовно веома интересантно предавање у коме је отац Милош Весин оригиналним приступом помогао сабранима да уђу у тајну људске личности и да разумеју однос између тела, душе и духа. Он је показао да су поремећени односи унутар ових чинилаца најчешћи узрок мноштва проблема човјеве личности. Ово је поткрепио примерима из Јеванђеља и светотачке литературе, као и научним достигнућима и истраживањима модерне психологије, али и бројним живим примерима из личног искуства у пастирском раду.

Извор: Митрополија
зајребачко-љубљанска

У ПРОКУПЉУ

Промоција Зборника

У оквиру обележавања 100. годишнице Топличког устанка, у Народном музеју Топлице у Прокупљу 20. фебруара 2017. године одржана је промоција Зборника радова са научног скупа са међународним учешћем „Бугарска окупација југа Србије у Првом светском рату 1915–1918“.

На промоцији зборника говорили су Епископ врањски Пахомије, проф. др Божица Младеновић – управник Департамента за историју Филозофског факултета у Нишу, гђа Мира Ниношевић – директор Народног музеја у Лесковцу, и др Иван Бецић – научни сарадник Института за српску културу у Лепосавићу. Зборник радова штампан је у издању На-

родног музеја из Лесковца и Народног музеја из Врања.

Извор: Епархија врањска

НА ПБФ У БЕОГРАДУ

Филмски студентски фестивал „НАОС“

„НАОС“ – једини студентски интернационални филмски фестивал у Србији отворен је у понедељак 20. фебруара 2017. г. на Православном богословском факултету Универзитета у Београду. На конкурс за овај фестивал пристигло је чак 923 филма из преко 80 земаља!

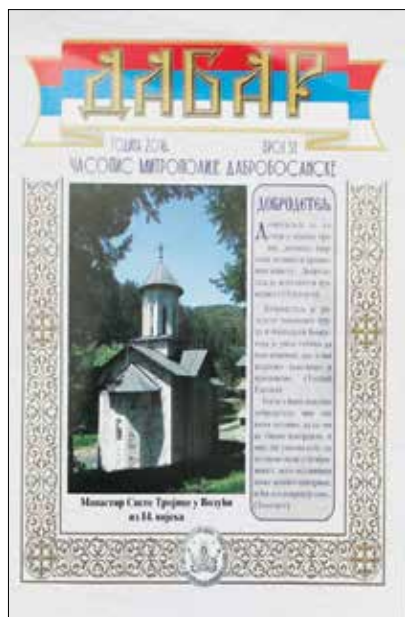
Током трајања фестивала, од понедељка 20. фебруара до петка 24. фебруара, у амфитеатру ПБФ приказано је 25 филмова различитих категорија, одабраних од преко 900 филмских остварења. Стручни жири је одабрао победнике за главну гранпри награду Св. Апостола Луке.

Како је у најави фестивала рекао Михаило Вуловић, студент ПБФ и директор филмског фестивала „НАОС“, филмски студентски интернационални фестивал „НАОС“ основан је с циљем да окупи најбоља студентска остварења домаћих и иностраних филмских стваралаца. Овај студентски фестивал пружа могућност младим ауторима да филмској публици представе своје дела. С друге стране, фестивал омогућава публици да сагледа одређену идеју – ауторски став према материјалној стварности, кроз призму младог човека.

У наредном броју *Православља* од 15. марта очекујемо опширнији репортаж у којој ће читаоци моћи да сазнају више о овом догађају, приказаним филмовима и упознају се са другим детаљима овог фестивала.

До тада, више о фестивалу „НАОС“, организаторима и програму фестивала можете сазнати на презентацији фестивала, на адреси <http://naos.pbf.rs>, као и на Фејсбук страници <https://www.facebook.com/naosfest/>.

Дабар - часопис Митрополије дабробосанске

Година 2016, број 51

Издавачка кућа „Дабар“, са седиштем у манастиру Светог Николаја у Добрунској Ријеци код Вишеграда, на самом почетку 2017. године објавила је нови број гласила Митрополије дабробосанске – 51. број часописа *Дабар* – у којем доминирају одабрани текстови духовног садржаја који су својеврсна духовна читанка за православне вернике.

„Издавамо текстове о појму добродетељи, о 1.000 година од рођења Св. Јована Владимира, те о хришћанству и националности. Ту су и текстови о телесним болестима, о Символу вере, те о Светој Тајни Причешћа“, рекао је за СРНУ главни и одговорни уредник часописа, Архимандрит Јован Гардовић.

Он је додао да су у „Дабровом информатору“, подлистку часописа, хронолошки објављене бројне вести и информације забележене на подручју Митрополије дабробосанске током 2016. године.

Гардовић напомиње да је у овом боју часописа *Дабар* објављен занимљив запис историчара Предрага Остојића о злоупотребама српских устаничких одреда 1941–1942. го-

СЛОВО ЉУБВЕ

Радио Архиепископије београдско-карловачке

107.3 MHz

Нови сајт и апликација Радија „Слово љубве“ Архиепископије београдско-карловачке

Радио „Слово љубве“ Архиепископије београдско-карловачке (107,3 MHz и 957. канал ИПТВ Телеком) од Савиндана 2017. године има нову, редизајнирану интернет презентацију на адреси: www.slovoljubve.com и апликацију прилагођену андроид уређајима која може да се бесплатно преузме са Google play-а. Идентификација Радија „Слово љубве“ на интернету добила је нов изражај, боју и прегледнији садржај – најновије вести и емисије, уз слушање програма уживо. Сајт радија има више од три милиона јединствених посета. Такође, Радио „Слово љубве“ има и своју „Фејсбук“ страницу коју свакодневно прати неколико хиљада људи, а преко ове друштвене мреже је овај црквени радио повезан са сродним институцијама. Нови сајт радија доноси посетиоцима и Православни календар са уписаним данима поста и житијима свих светитеља које свакодневно славимо. Ту су и апели за помоћ болеснима и немоћнима којима се одазивају бројни наши слушаоци од којих добијамо коментаре, сугестије, похвале, па и критике, на корист програму који тиме бива увек бољи.

Са сајта Радија „Слово љубве“ можете пратити сва дешавања у Архиепископији и сва важна дешавања у епархијама Српске Цркве у Србији (емисија „Слово“), као и у окружењу и дијаспори, попут занимљивих разговора које често водимо са саговорницима у Бразилу, Канади, Аустралији и европским земљама (емисија „Српски мост“), а посебно, водећи рачуна о угроженим епархијама, са саговорницима на Косову и Метохији, у Далмацији, Православној Охридској Архиепископији...

Слушаоцима и посетиоцима сајта веома значе најаве богослужења и духовних сабрања у београдским црквама, парохијским домовима и бројним институцијама културе.

На сајту www.slovoljubve.com ћете чути, уз могућност преузимања, проповеди Патријарха српског Иринеја, архијереја Српске Цркве и свештеника, на различите теме, као и актуелне беседе поводом прослављања великих празника.

дине на примеру устаника Гојка Крезовића, родом од Чајнича.

Ту је и запис из Пребиловаца, те мала људска прича из Вагана под насловом „Пријатељи Божији“. И у овом броју *Дабра*, на дејој страни најмлађи могу прочитати занимљиве прилоге из школских клула, а на културној страници читаоци се подсећају на најзначајније књиге које је Издавачка кућа „Дабар“ објавила током 2016. године.

Први број часописа *Дабар* изашао је осамдесетих година 20. ве-

ка у Сарајеву, а од 1996. године часопис излази у Добруну.

Издавачка кућа Митрополије дабробосанске „Дабар“, издавач овог часописа, до данас је у издала и на десетине књига духовног садржаја, међу којима се налазе и уџбеници за потребе студената Православног богословског факултета у Фочи и Београду, као и неколико збирки песама.

Преп. М. П.

Извор: СРНА / mitropolijadabrobosanska.org
/ cui.cpb

ГРЧКА

Изгорео манастир

Почетком фебруара у Грчкој је у пожару оштећен један од најстаријих грчких манастира. Ради се о манастиру Варнакова који се налази око 25 километара источно од Нафпактоса. Овај манастир је 1077. године изградио Св. Арсеније Варнаковитис на малом брду у огромној шуми храстова и дивљих лешника. Манастир је посвећен празнику Успења Пресвете Богородице, и у једанаестом веку је, убрзо након оснивања, постао центар православља у тој области.

Пожар је започео у манастирској котларници и одатле се брзо проширио по читавом манастиру. Убрзо су до манастира стигли и ватрогасци, али је ватра ипак нанела велику штету, а у пламену је изгорела и манастирска архива. Братство манастира је на време евакуисано из манастира и спасена је вредна икона Богородице.

Извор: www.pravoslavie.ru

ЈАПАН

Беатификован самурај

Кардинал Ангело Амато, префект Конгрегације за канонизацију светих, боравио је почетком фебруара у Осаки у Јапану где је

7. фебруара, као папин изасланик беатификовао Такајаму (Јустина) Укона, јапанског самураја који је живео у 16. веку.

Такајама (Јустин) Укон (1552–5. фебруар 1615) био је самурај (члан племићке војничке класе феудалног Јапана), примио је римокатоличку веру када је имао 12 година, следећи пример свога оца, Такајаме Томотеруа, даимјоа (он је био господар замка Сава у провинцији Јамато). Крстио га је језуитски мисионар Ђаспаре ди Лела и Такајама је тада узео име „Јусто“ по ранохришћанском апологети и светитељу Јустину Мученику.

Узвишен положај његове породице у феудалном Јапану омогућио им је контролу над великом површином земље и над великом војском, те је тако било могуће и да пружи подршку језуитским монасима који су мисионарили по Јапану. Уз помоћ Такајаме крштено је на десетине хиљада Јапанаца.

Када се опресивни режим шогуна Хидејошија Тојотомија обрушио на римокатолике (неки римокатолици су били распети као пример другима, и захтевано је од њих да се одрекну своје вере), Такајама, који је тада имао 35 година, одрекао се своје световне моћи и свега што је поседовао и одабрао је изгнанство. Са собом је у Манилу, на Филипине, повео око 300 римокатолика. Ту је после кратког времена и умро.

Према речима оца Антона Витвера, генералног постулатора реда Језуита, „Такајама није хтео да се бори против других римокатолика и то је довело до тога да живи сиромашно, јер када самурај не слуша наређења свога господара, он изгуби све што има“.

Отац Витвер даље додаје: „Будући да је Такајама умро у егзилу, а његова слабост и смрт су били проузроковани малтретирањима које је доживео у свом завичају... то је пут мученика.“

Извор: aleteia.org

ДОБРОЧИНСТВО
Поклоничка агенција Српске цркве
тел/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

Васкрс у Светој Земљи
06 -19. април

Влашка и Букурешт
27. април - 04. мај

Косово и Метохија
29. април - 01. мај

Херцеговина
11 - 14. мај

Светиње Украјине
03 - 12. јун

Светиње Грчке
16 - 22. јун

КОНГО

Прве ђаконисе

На празник Светог мученика Теодора Тирона, 17. фебруара 2017. г., Патријарх александријски Теодор II служио је Литургију у Цркви Светог Николе при мисионарском центру Колвези (у Конгу).

На крају богослужења поглавар Александријске Цркве посветио је у ђаконисе неколико жена које ће помагати у мисионарењу Митрополије Катанге (епархија Александријске Цркве у Конгу), посебно у тајни крштења одраслих, венчања, као и у катихетској делатности Цркве. То је први пример посвећења ђакониса у историји ове Афричке мисије.

Свети Синод Александријске патријаршије обновио је институт ђакониса у новембру 2016. године. У црквене календаре унета су имена више жена које су служиле као ђаконисе – Света Татјана (празнује се 12. јануара), Света Олимпијада (25. јула), Света Фива (3. септембара) итд.

Извор: mitropolija.com

У КРКИ

Слава Богословије

На празник Св. Три Јерарха, 12. фебруара 2017, Епископ далматински Фотије служио је Св. Арх. Литургију у манастиру Крка. Слава Богословије у Крки окупила је на овом светом месту велики број верника. Св. Литургији и програму који су припремили крчки богослови присуствовали су Митрополит загребачко-љубљански Порфирије и П. Г. епископи: бихаћко-петровачки Атанасије, горњокарловачки Герасим и франкфуртски и све Немачке Сергије.

Својим присуством прославу су увеличали бројни званичници и јавне личности из региона.

Након Св. Литургије Епископ Фотије је поздравио присутне изразивши неизмерну радост што су се у великом броју окупили да прославе Свете Јерархе – небеске заштитнике Богословије. Владика је захвалио свима које је у манастир Крка довела љубав према великој светињи и подвигу Епархије далматинске, а посебно онима који помажу да ова света обитељ и Богословија функционишу и православном свету доносе нове пастире и свештенослужитеље. Орденом Никодима Милаша одликован је др Војислав Станимировић, велики пријатељ и добротвор Богословије у манастиру Крка.

Извор: Епархија далматинска

Сретење Господње

У Орашцу

Тачно пре 213 година подигнут је Први српски устанак у Марићевића јарузи у Орашцу. Прослава празника Сретења Господњег и Дана државности Републике Србије започела је Св. Арх. Литургијом коју је служио

Саопштење Мешовите комисије Српске Православне Цркве и Хрватске бискупске конференције

У понедељак 13. и у уторак 14. фебруара 2017. године, у Владичанском двору у Новом Саду, одржан је трећи састанак Мешовите комисије Српске Православне Цркве и Хрватске бискупске конференције чији је задатак да заједнички размотри улогу Алојзија Степинца пре, за време и после Другог светског рата.

У име Свете Столице, састанку на тему „Однос надбискупа Степинца према Независној држави Хрватској у времену прогона од 1941. до 1945. године“, учествовао је председник Папског одбора за историјске науке отац Бернард Ардура. Као представници Српске Православне Цркве у овој Комисији учествовали су: митрополит загребачко-љубљански др Порфирије, митрополит црногорско-приморски др Амфилохије, епископ бачки др Иринеј, епископ славонски Јован, проф. др Дарко Танасковић, амбасадор, стални представник Републике Србије при УНЕСКО-у, и, за ову прилику позвани стручњаци, проф. др Љубодраг Димић, професор на Филозофском факултету у Београду, и др Милан Кољанин, виши научни сарадник на Институту за савремену историју у Београду. Као представници Хрватске бискупске конференције у реченој Комисији учествовали су: загребачки надбискуп кардинал Јосип Бозанић, бискуп мостарско-дувањски монсињор др Ратко Перић, бискуп пожешки монсињор др Антун Шкворчевић, као и др Јуре Кришто и др Марио Јареб, научни саветници са Хрватског института за повијест.

Предвиђено је да наредни састанак Комисије буде одржан у Пожеги (Хрватска), 21. и 22. априла 2017. године, на тему „Однос надбискупа Степинца према Српској Православној Цркви од 1941. до 1945. године“.

Епископ шумадијски Јован. Саслуживали су протојереји-ставрофори: Мића Ђирковић, Миладин Михаиловић и Велибор Ранђић, протојереј Жељко Ивковић, протођакон Иван Гашић и ђакон Немања Искић. Литургијско сабрање својим појањем увеличали су и улепшали чланови хора „Света Анастасија Српска“.

Након прочитаног Светог Јеванђеља Епископ је присутним верницима честитао празник и одржао беседу. После Св. Литургије Епископ Јован је преломио славске колаче у Храму Вазнесења Господњег у Орашцу, а потом је у Марићевића јарузи, месту подизања Првог српског устанка, одржао помен пострадалим војсковођама и устаницима који су своје животе положили за веру

и отаџбину у борби против турског освајача.

Потом је одржана свечаност поводом Дана државности Републике Србије, на којој је песничка награда „Одзиви Филипу Вишњићу“ ове године припала песнику Крстивоју Илићу из Шапца. Уследио је музичко-сценски приказ под називом „Вождов сан“, а Сретењски програм су оплеменили вокална група „Српски православни појци“ и инструменталиста Милинка Ивановић.

Извор: Епархија шумадијска

У Новом Саду

На дан празника у Саборном храму Св. великомученика Георгија у Новом Саду, евхаристијским сабра-

њем началствовао је Митрополит загребачко-љубљански Порфирије. Саслуживали су П. Г. епископи: новосадски Иринеј и франкфуртски и све Немачке Сергије, Архимандрит Дионисије Каламбакас, протопрезвитери-ставрофори: Миливоје Мијатов, Милош Весин, и Душан Колунџић, протопрезвитери Жељко Тешић, Жељко Латиновић и други.

После прочитаног јеванђелског одељка беседио је прота Милош Весин. Током Литургије Владика Иринеј је рукоположио Младена Сантовца, вероучитеља из Каћа, у свештени ђаконски чин.

Гости на Светој Литургији били су Архимандрит Дионисије Каламбакас, старешина манастира Петра из јелинске Митрополије Тесалиотиде и Фанариофарсалона и његова духовна чада. Архимандрит Дионисије је у посети Епархији бачкој заједно са својим духовним чадима, монасима и монахињама, који углавном не потичу из традиционалних православних средина него нам долазе из Немачке, Норвешке, Холандије, Швајцарске, Словеније и Израела.

Извор: Епархија бачка

У Цетињском манастиру

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије служио је на празник Св. Арх. Литургију у Цетињском манастиру. Митрополит је у литургијској бесједи подсетио да је Сретење било испуњење Мојсијевог закона да свако мушко дијете које се роди буде приноси Господу на дар. „И то се догодило и са самим Господом. Дијете је приносило у Јерусалимски храм и од тада је, и до тада, али од тада нарочито, обичај у нашој Цркви, да мајка у четрдесети дан од рођења дјетета, доноси дијете у цркву. Њој се читају молитве за здравље, спасење, очишћење, а свештеник дијете, било да је оно у том тренутку крштено или није, приноси и посвећује Богу“, рекао је Високопреосвећени и додао да је тај обичај у наше вријеме помало заборављен у Цркви, чак и од стране свештенства.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

55 година свештеничке службе протојереја др Радомира Милошевића

Прота Радомир је рођен 7. новембра 1938, у селу Мала Крсна. У Богословију Св. Саве уписао се 1954, а завршио је у јуну 1961. год. Образовање је наставио и после рукоположења студирајући са парохије. Богословски факултет СПЦ у Београду уписао је 1971, а завршио 1975. год. На Филозофски факултет (Одељење историје) у Београду уписао се 1977, а завршио 1982, одбранивши дипломски рад „Друштвени положај православног свештенства у српској средњовековној држави“. С обзиром на то да је положио и групу педагошких предмета, стекао је звање – професор историје. На Богословском факултету СПЦ, 1989, одбранио је докторски рад „Црквено задужбинарство код Срба“.

Службу у Цркви отпочео је исте године по доласку из армије, завршетку богословске матуре и женидбе. У чин ђакона рукоположио га је Епископ браничевски Хризостом 1961, у пожаревачком катедралном Храму Св. Арханђела, а сутрадан у чин свештеника. До августа 1966, службовао је као парох II кучевски, а парох друговачки је био до маја 1971. год. Од тада, па све до пензионисања (1. јануара 2002), службовао је у парохијама града Смедерева, где и сада живи.

Прота Радомир је добио сва црквена одликовања. Осим парохијске дужности вршио је и разне друге службе. Као свестрана личност прота Радомир је био и гл. и одговорни уредник часописа Епархије браничевске *Саборности*, и *Гласника* – службеног листа СПЦ. Сарађивао је у црквеној штампи (*Православље*, *Гласник СПЦ*, *Весник Удруженог православног свештенства*, *Православни мисионар*, *Саборности*) и световној (*Наш џлас*, *Реч народа*, *Смедеревац*). Стекао је звање задужбинара: Богословског факултета у Београду, Храма Св. Саве у Београду, и Св. Луке у Смедереву.

Сарађивао је у научним едицијама: *Лексикон српског средњег века*, Београд 1999, и *Енциклопедије српског народа*, Београд 2008, у којима је објавио више појмова из области националне историје, историје СПЦ и православног богословља. Члан је Уређивачког одбора и сарадник *Српске енциклопедије* за редакцију религија, теологија и историја Цркве, коју заједнички припремају САНУ и Матица српска. Члан је Уређивачког одбора и сарадник *Смедеревске енциклопедије*.

Осим сарадње у новинама и часописима, објавио је преко двадесет богословско-научних радова.

Протојереј Радомир Милошевић је показао да се парох, док активно обавља своју пастирску службу, може успешно бавити и научним радом. Угледном проти желимо да, с Божијим благословом, настави свој заиста плодоносни научно-истраживачки рад на слави Божију и ползу нашег народа.

Прошћакон Радомир Ракић

У Овчару

На празник Сретења Господњег, манастир посвећен овом великом празнику у Овчару прославио је славу. Св. Арх. Литургију је служио Епископ жички Јустин. Саслуживали су Архимандрит Венијамин, протојереј-ставрофор Милун Ивановић, протојереј Србољуб Стојковић, и други.

Ово торжествено славље увеличало је мноштво верног народа, који је дошао да са својим Архипастиром

прослави празник. Учешће у евхаристијском сабрању узели су и представници општинских власти.

Преосвећени Владика је преломио славски колач и честитао мати Аквилини и њеном сестринству храмовну славу, а након тога уприличио је трпеза љубави.

Чашец Владан Макањић

У Нишу

Прослава једног од највећих празника наше Цркве, којим се моли-

твено сећамо дуго очекиваног сусрета између Богомладенца Христа и старца Симеона, у Епархији нишкој започела је Св. Арх. Литургијом у манастиру Св. оца Романа Чудотворца, коју су служили П. Г. епископи: рашко-призренски и администратор нишке Епархије Теодосије и будимљанско-никшићки Јоаникије уз саслужење великог броја свештенства из других епархија наше Цркве, и верног народа окупљеног око трпезе Господње.

Посебну радост великом празнику донело је монашење Александра Пајића, службеника ЕУО Епархије нишке. У току Св. Литургије брат Александар прибројан је монашком лику ове свештене обитељи и понео је име великог учитеља народа, као и његовог заступника и небеског покровитеља, Апостола Павла. Приликом пострига и добијања свеоружја монашког, монаха Павла овом ангелском чину привео је протосинђел Павле из манастира Ораховица, дугогодишњи намесник и сабрат свештене обитељи Острошке.

У Ваљеву

На празник по благослову Епископа ваљевског Милутина, Архиепископ михаловско-кошички Георгије, гост из Словачке началствовао је Св. Арх. Литургијом у Храму Покрова Пресвете Богородице, уз саслуживање свештенства и свештеномонаштва Епархије ваљевске и протојереја-ставрофора Сергија Барилика, старешине Саборног храма у Кошимама. Изразивши радост због братске посете архијереја из Словачке, Владика Милутин истакао је да он веома доприноси очувању и јачању Православља у овој земљи, са којом Србија традиционално има пријатељске односе. За труд на изградњи добрих односа наших епархија, Вла-

дика Милутин одликовао је Архиепископа Георгија Орденом Св. Владике Николаја, чиме је крунисана свечаност сreteњског сабрања у ваљевском храму.

Извор: Епархија ваљевска

др Елси Инглис (извор: Википедија)

НАЈАВА: У Лондону

Коло српских сестара „Косовка девојка“ организује помен женама у страним мисијама у Србији током Првог светског рата, које су се жртвовале и ризиковале своје животе у Србији и на другим ратиштима. Неке од њих су наставиле да подржавају Србе и после завршетка Великог рата, нарочито Лејди Паџет (Lady Paget). Како се 2017. навршава стогодишњица од смрти др Елси Инглис (Dr Elsie Inglis), овај догађај ће бити нарочито посвећен њеном животу.

Гост: Алан Каминг (Alan Cumming), Scottish Women's Hospital website.

Недеља 4. март 2017. у подне
Српска Православна Црква
Дом Владике Николаја
Лондон

ГЊИЛАНЕ Графити мржње

Реагујући на најновији инцидент у Гњилану, игуман манастира Високи Дечани Сава Јањић је на свом фејсбук профилу написао:

Данашњи графити мржње против Срба који су се појавили у Гњи-

лану, тужан су показатељ да се атмосфера етничке мржње против Срба наставља на Косову и Метохији. Више је до сада било оваквих графита и ниједан случај није истражен нити су починиоци икада приведени правди.

Али, ово није само тек обичан случај графита мржње, већ израз ситуације у којој Срби живе у овом етнички очишћеном граду и широм Косова и Метохије одакле је преко 200.000 Срба и не-Албанаца протерано, не у рату, већ у време међународно гарантованог мира. Док 20 од 8000 некадашњих гњиланских Срба чекају ново јутро са зебњом у срцу, косовски политичари (већином некадашње вође ОВК) настављају да обмањују свет о постојању тобоже неког мултиетничког друштва на Косову. Пишу се формалне осуде док на терену суверено владају кланови организованог криминала који Србе, неалбанске мањине, али ништа мање ни косовске Албанце који желе владавину права, бољу и праведнију будућност, држе већ годинама у страху и неизвесности. Све то бива пред очима западних демократија које су управо у име људских права срушиле један аутократски систем, али нису успеле да спрече да косовско друштво дође у руке организованих банди које ово несрећно друштво већ 18 година вуку у понор хаоса, безакоња, корупције и етничке мржње.

Исправка

У претходном броју *Православља* (1198) од 15. фебруара 2017, на страни 47, као аутор некролога протојереју-ставрофору Душану Пушкару потписан је, штампарском грешком, протођакон Стеван Рапајић, уместо протојереја Деливоја Р. Рајака из Сремчице. ■■

Вељко Вучковић (1946–2017)

У небеску вечност, преселио се 4. јануара 2017. архитекта у пензији Вељко Вучковић. Хришћанским опелом на гробљу у Рашкој, испраћен је на Бадњи дан, у предвечерје празника Рођења Христовог.

Рођен је у Рашкој, 10. јуна 1946. од благочестивих родитеља Радоша и Радосаве, угледних трговаца. Основну школу је завршио у Рашкој, а потом средњу архитектонску школу „Петар Драпшин“ у Београду. Још као студент на Архитектонском факултету у Београду, започео је, а касније наставио сарадњу са угледним професорима Александром Дероком, Јовом Нешковићем и Ђурђем Бошковићем. Са великим ентузијазмом, отпочео је свој рад у Заводу за заштиту споменика културе и уметности у Краљеву. Био је најближи сарадник професора Јова Нешковића на обнови манастира Ђурђеви Ступови и на Петровој цркви у Новом Пазару. Радио је на конзерваторско-рестаураторским радовима у манастиру Давидовица, Кончул, Дубница, овчарском манастиру Срећење, Враћевшници, манастиру Благовештење у чачанској Трнави, Храму Св. Тројице у Краљеву, а посебно је велики допринос дао на истим радовима у манастиру Жича као сарадник проф. Милке Медић Чанак. Радио је на рестаурацији цркве у Трстенику. Пројектовао је звоник за храм у Печеногу, параклис у Матарушкој Бањи, припрату за Цркву Св. Арх. Гаврила у селу Горњи Рибник, чесму у порти цркве у Годачици. Реконструисао је постамент споменика Српском војнику у Краљеву, и учествовао у враћању споменика са градског гробља на Трг у Краљеву.

За самопрегоран рад добио је награду Друштва конзерватора Србије.

Био је духовно чедо преподобног Јустина Ђелијског о коме је увек са одушевљењем и посебним пијететом говорио. Све своје слободно време Вељко је подарио манастиру Жича, где је у улози доброг кустоса провео десетине хиљада поклоника, затим својој цркви у Рашкој. Живео је у свету као монах. Од Цркве је више пута добијао грамате и захвалнице.

Достојанствено, тихо и ненаметљиво вером је живео и вером завршио свој земни век.

Верујемо да га је Господ прибројао учесницима вечне непролазне Литургије небеске.

Пројшореј сшаврофор Љубинко Косић

МОЛИТВЕНО СЕЋАЊЕ

Наталија Маслењикова (1954–2017)

Почетком фебруара стигла је из Москве тужна вест да је овоземаљски живот изненада напустила Наталија Маслењикова, истакнути слависта, предавач Српске књижевности и језика на Московском универзитету, познавалац и словеначке књижевности, редовни учесник научних састанака Вукових дана у Београду и Тршићу, искрени и одани пријатељ српског народа. Наша сестра Наталија рођена је у Москви 11. априла 1954, где се и школовала. Завршила је Славистичке студије код академика Никите Иљича Толстоја, изабравши Српски језик и књижевност као ужу специјалност, али је дисертацију одбранила на тему – „Стваралаштво Франца Прешерна“. Није се задовољавала само својим педагошким радом, већ је покренула и годинама руководила научним састанцима посвећеним словенској духовној култури под називом „Сергијевски семинар“ (назван тако према Св. Сергију Радоњешком). Своју љубав према Србији доказивала је и делима. У време страдања српског народа својим британским чланцима указивала је на неправду која се врши према српском народу, неколико пута је одлазила на Косово и Метохију, организовала састанке на српску тему у Москви. За православни Београд значајан је и овај податак: крајем деведесетих година Наталија је донела у Храм Св. Трифуна протојереју Дејану Дејановићу, кога је сматрала за свог духовника, иконицу и Житије Свете Матроне Московске, које је одмах преведено и објављено, тако да се поштовање те велике подвижнице брзо проширило Београдом и Србијом (сада се у Храму Св. Тројице, Подворја Московске Патријаршије чува као светиња њена икона са честицом моштију). Отада је дан Свете Матроне редовно обележаван у „Наташином“ Храму Св. Трифуна, на шта је она била веома поносна. Иако у пензији и притиснута здравственим невољама, до последњег часа је не само пратила, него и писала о злочинима према православној српској браћи, покушавајући да руску јавност што истинитије и шире упозна са опасношћу која прети братском народу. Упокојила се изненада 1 фебруара ове године после срчаног удара.

Нека је Вечнаја памјат и искрена захвалност тој племенитој словенској сестри у Христу Наталији!

Ипођакон Андреј Тарасјев

Албум сећања
на наше претке
из Првог светског рата
1914 | 1918
славним-прецима.срб

НАРУЏБЕНИЦА

Шифра претплате
(попуњава служба претплате)

Претплаћујем се
на следеће часописе
(означите жељени часопис
и начин претплате)

Име и презиме наручиоца:

ПТТ број и град:

Адреса:

Држава, епархија:

Часопис	Годишња претплата		Начин слања (важи за иностранство)	
	Србија	Иностранство		
Православље	1700 динара	45€ или 70\$ или 70 CAD или 75 AUD или 35£	Обичном поштом	
		60€ или 90\$ или 90 CAD или 100 AUD или 45£	Авионом	
Православни мисионар	500 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
Теолошки погледи	900 динара	20€	Обичном поштом	
		25€ за Европу или 35€ ван Европе	Авионом	
Гласник СПЦ	1200 динара	32€ за Европу или 35\$ ван Европе	Обичном поштом	
		60€ за Европу или 65\$ ван Европе	Авионом	
Светосавско звонце	690 динара	25€	Обичном поштом	
		30€ за Европу или 40€ ван Европе	Авионом	

Наруџбеницу слати на адресу: „Православље“ – Српска Патријаршија, Краља Петра 5, 11000 Београд, Србија